244:1

1 maj 1940

Dombås erövrat.

Tyska krigsmaktens överkommando meddelade 30/4: De från Oslo över Tynset mot norr framryckande styrkorna och de från Trondheim söderut avancerande trupperna ha i dag nått varandra vid järnvägen sydväst om Stören. Landförbindelse mellan Oslo och Trondheim har därmed upprättats. De i Gudbrandsdalen framryckande tyska trupperna ha tagit den viktiga järnvägs- och landsvägsknutpunkten Dombås. Under framryckningen från norr söderut längs järnvägslinjen Trondheim-Dombås har Opdal besatts. Därmed befinner sig även huvudjärnvägsförbindelsen Oslo-Trondheim i tyska händer. (TT fr Berlin)

Nya brittiska landstigningar i Norge.

I en av brittiska krigsministeriet 30/4 utsänd kommunikė heter det:
1) I Dombåsavsnittet ha de brittiska styrkorna med okuvligt mod gjort motstånd mot alla försök från fiendens sida att rycka fram ytterligare.
2) Norr Steinkjer ha de brittiska trupperna ånyo visat sin överlägsenhet under patrulloperationer och tillfogat fienden ansenliga förluster.
3) Nya landstigningar ha företagits på olika punkter av norska kuster.
(TT fr Reuter)

244:2

1 maj 1940

Gränsen Finland-Sovjet.

29/4 undertecknades i Moskva i enlighet med artikel 2 i fredsfördraget av 12/3 1940 ett protokoll innehållande en detaljerad beskrivning av statsgränsen mellan Sovjetunionen och Finland. (TT fr Moskva)

Förhandlingar Storbritannien-Sovjet.

Sovjetryske ambassadören Maiski besökte 29/4 utrikesminister Halifax och överlämnade ett skriftligt svar från sovjetregeringen på det brittiska memorandum av 19/4 rörande återupptagande av handelsöverläggningarna. I svaret heter det,att alla varor som enligt handelsavtal med Storbritannien importeras till Sovjetunionen uteslutande skola användas för detta lands egen förbrukning, men sovjetregeringen kan icke gå med på att diskutera någon inskränkning i dess rättigheter att exportera sovjetryska produkter till något land, med vilket Sovjet har handelsförbindelser. (TT fr Reuter)

Brittiska ubåtsförluster.

I en kommuniké från brittiska amiralitetet 30/4 förklaras, att 2 ubåtar gått förlorade. Då kriget började, hade Storbritannien 57 ubåtar, av vilka 7 nu förlorats. En av dem har sjunkit som följd av en olyckshändelse. (TT fr London)

244:3

1 maj 1940

Englands handelsvägar.

Brittiska regeringen beslöt 30/4 vidta vissa försiktighetsåtgärder beträffande den brittiska sjöfarten genom Medelhavet. Beslutet innebär bl.a., att samtliga engelska fartyg hädanefter dirigeras runt Goda Hoppsudden i stället för att passera genom Medelhavet och Suez.

(DN fr London)

x

245:1

2 maj 1940

Tal av P.A. Hansson.

Statsminister Per Albin Hansson höll i samband med 1 maj-festen i Stockholm ett tal, vari han bl.a. yttrade: "Det svenska folkets tankar äro i detta nu på ett särskilt sätt samlade kring Sverige, kring möjligheterna att bevara dess fred, dess frihet och oberoende, Men våra tankar kunna i dag icke helt koncentreras kring Sverige. Allvaret vilar tungt över Norden. Hårdhänt ha dess folk väckts ur sina drömmar om att få i fortsatt fredlig id göra sin gärning hemma och sina insatser i det mellanfolkliga samarbetet. Vad som skett smärtar djupt våra hjärtan. Trots allt våga vi se framåt mot en ny dag, då solen åter lyser över Norden och då dess fria folk kunna i gemenskap uppta och fullfölja sin fredliga gärning. Oförtröttat fortsätta vi våra bemödanden att bevara freden åt vårt folk. Dessa bemödanden förestavas icke av trångsynt egoism eller likgiltighet för andras öde. Utvecklingen och förhållandena anvisa oss att samla svensk kraft kring den uppgiften. Medlet att lösa den se vi i neutraliteten. Denna neutralitet innebär, att vi fordra, att man lämnar vår självständighet, vår frihet och vårt oberoende oantastade. Den uppriktighet och bestämdhet varmed vår hållning i ord och handling blivit ådagalagd har stärkt vår ställning utåt. Styrkan av vår militära beredskap ligger icke blott i vår tillgång på försvarsmedel, utan också i folkets försvarsvilja och i den allmänna andan. Det är av yttersta vikt att det ingjutes en känsla av samhörighet och allvar i leden. Dagens

245:2

2 maj 1940

manifestation är ett strålande bevis på samhörigheten inom Sveriges folk. Den är framför allt en manifestation av vår livsvilja, av vår gemensamma känsla för det fria fosterlandets värde." (DN)

Tal av Sköld. Försvarsminister Sköld höll 1/5 ett radiotal. Han framhöll därvid bl.a., att vårt land har goda förutsättningar att både militärt och ekonomiskt hävda sin självständighet och försvara sin frihet. I fråga om försvarsmakten sade han, att vår styrka är god och i ständig tillväxt. Han yttrade vidare bl.a.: "Det är inte fyra år sedan en väsentlig förstärkning av försvaret beslöts, men för arméns och marinens del har den avsedda styrkan redan uppnåtts och överskridits. Beträffande flyget är detta delvis icke fallet, men dess omfattning är dock långt större än vad som 1936 planerades för innevarande tidpunkt. Luftvärnet har på två år mångdubblats i materieltillgång. Efterutbildningen av värnpliktiga sedan krigsutbrottet har medfört en förbättring av den svaghet som den relativt korta utbildningstiden utgjort. Vi ha ingen anledning att ge avkall på Sveriges oberoende. Vill någon bruka våld mot oss, icke bara vilja vi, utan kunna också sätta hårt mot hårt. Men vi önska icke bli indragna i kriget. Vår politik är neutralitetens. Vi skola behandla de krigförande lika. Vår fredliga handel vilja vi upprätthålla så långt

245:3

2 maj 1940

det går, men bedriva den inom den stränga neutralitetens gränser. Men kränker någon vår neutralitet, skola vi med all vår kraft tillbakavisa den kränkande. Vill någon ställa krav på oss, som kunna skada vår frihet och vårt oberoende, avvisa vi dem. Griper någon till våld för att tvinga oss, komma vi att försvara oss. Vår ställning blir densamma vem än den antastande är. Vi ämna utan tvekan värna friheten och oberoendet, och vi ha fullt förtroende till våra möjligheter att kunna göra det". (DN)

Sjöstrid i Kattegatt. 1/5 drabbade, att döma av till Göteborg ingångna meddelanden, tyska och brittiska sjöstridskrafter ihop i Kattegatt. En ihållande kanonad hördes under ett par timmar från öarna i Göteborgs norra skärgård. (TT fr Göteborg)

x

246:1

3 maj 1940

Tysk krigsrapport. Tyska krigsmaktens överkommando meddelar: Under snabbt förföljande av engelska avdelningar, som i vild flykt slå till reträtt, ha de tyska trupperna 2/5 nått Åndalsnes. Oöverskådliga engelska förråd ha vid Dombås fallit i händerna på våra trupper. De fientliga sjöstridskrafterna ha tillfogats nya förluster. En kryssare fick en svår träff på aktern, varvid eldsvåda utbröt och explosioner följde. 6 brittiska flygplan ha nedskjutits. (TT fr Berlin)

Britterna lämna Åndalsnäs. Brittiska krigsministeriet har 2/5 utfärdat följande kommuniké: De allierade styrkor som utfört uppehållande operationer söder om Trondheim under de senaste dagarna ha nu, efter att ha avvärjt många fientliga angrepp, dragits tillbaka inför fiendens ständigt växande styrka. De ha framgångsrikt inlastats i Åndalsnes och andra hamnar i trakten. (TT fr London)

Sjöstrid vid norska kusten. Tyska krigsmaktens överkommando meddelar: Ett starkt brittiskt flottförband, i vilket bl.a. hangarfartyg ingingo, anfölls 1/5 av tyska bombplan utanför Norges västkust. Ett hangarfartyg erhöll en fullträff av medelstor kaliber i stäven. Även ett annat hangarfartyg belades framgångsrikt med bomber. Vidare träffades en jagare av en bomb och måste genast stoppa. Genom dessa angrepp sprängdes det fientliga förbandet. (TT fr Berlin)

246:2

3 maj 1940

Fransk krigs-rapport. Officiellt meddelades 2/5 i Paris: Under de senaste operationerna i Nordsjön har en av våra jagare blivit svårt skadad. En av våra ubåtar har torpederat en fientlig ubåt. (TT fr Havas)

Tal av Chamberlain. Premiärminister Chamberlain lämnade 2/5 underhuset en redogörelse för krigsläget. Han yttrade därvid bl.a.: "För omkring en månad sedan beslöts det, att vissa smärre styrkor skulle hållas i beredskap att ockupera hamnar på norska västkusten med kort varsel i händelse av en tysk angreppshandling mot södra Norge. Varje aktion som övervägdes av oss skulle ha kommit till utförande först efter det Tyskland kränkt den norska neutraliteten. Man har frågat, hur det var möjligt, att Tyskland förekom oss. Det berodde på ett länge planerat och omsorgsfullt förarbetat förräderi mot ett omisstänksamt och nästan obeväpnat folk. Vi ha i flera månader haft reda på att tyskarna anhopade transportfartyg och trupper i Östersjöhamnar. Det var uppenbart, att någon slags angreppshandling förbereddes. Dessa styrkor voro lika användbara för ett angrepp mot Finland, Sverige, Norge, Holland eller vårt land, och det var omöjligt att på förhand säga, var stöten skulle sättas in. Om vi vetat, att Danmark och Norge skulle bli offren, kunde vi icke ha förhindrat det som hände utan samverkan med dessa länder. Men i tron att deras neutralitet skulle rädda dem, vidtogo de inga försiktighetsanstalter och gåvo oss ingen varning om ett angrepp som de själva aldrig misstänkte. Det

3 maj 1940

norska fälttåget inleddes 7/4, då vi fingo underrättelser om att en större tysk flottstyrka rörde sig mot och längs Norges västkust. Samma dags kväll avgick huvuddelen av den brittiska slagflottan och andra kryssareskadern från Scapa och Rosyth i hopp om att kunna tvinga fienden till strid. 8/4 avgick första kryssareskadern för att ansluta sig till operationerna. 9/4 trängde de tyska väpnade styrkorna in i Danmark och tack vare ett långt i förväg förberett inre förräderi lyckades tyska flottstridskrafter landsätta trupper i Oslo, Stavanger, Bergen och Trondheim samt ta dessa hamnar. Det mycket framgångsrika angreppet 13/4 förstörde fullständigt fiendens flottstridskrafter vid Narvik och gjorde det onödigt att för erövringen av Narvik använda alla de styrkor som ursprungligen avsetts för denna operation. Vårt syfte, då vi fattade beslut om den fortsätta aktionen, var att ge allt stöd och bistånd vi kunde åt norrmännen, att hindra eller fördröja den tyska framryckningen från söder samt att underlätta norske konungens och den norska regeringens räddning och skydda dem. Detta syfte kunde snabbast nås genom att inta Trondheim. Trots att operationerna voro mycket riskabla, då tyskarna voro i besittning av denna stad och det enda goda flygfältet i sydvästra Norge - Stavangeraerodromen -, beslöto vi oss för att göra försöket. Vid Namsos i norr landsattes marina styrkor 14/4, och de följdes 16 och 18 april av brittiska trupper. Några få dagar senare landstego franska

246:4

3 maj 1940

alpjägare. En del av denna styrka ryckte snabbt fram till trakten av Steinkjer för att hjälpa de norrmän som höllo denna ort. Söder om Trondheim i Åndalsnes landsattes en marinavdelning 17/4, och denna följdes av trupper 18 och 19 april. Dessa avancerade till den viktiga järnvägsknutpunkten Dombås, och en avdelning gick söder ut och anslöt sig till norska styrkor. De allierades styrkor i dessa områden mötte allvarliga svårigheter. Främst bland dem var det förhållandet, att de användbara flygfälten redan voro i fiendens händer. Under dessa omständigheter blev det för några dagar sedan tydligt att det på grund av fiendens lokala överlägsenhet i luften var omöjligt att få i land artilleri och tanks, som behövdes för att våra trupper skulle kunna stå emot fiendens framträngning söderifrån. Trots det storslagna arbete som utförts av brittiska ubåtar och en fransk flottilj och trots det brittiska flygets insatser blev det möjligt för tyskarna att sända förstärkningar till Norge i mycket större skala än vad vi kunde åstadkomma. Vi kommo förra veckan till den slutsatsen att vi måste uppge tanken att ta Trondheim från söder och att vi därför måste dra bort våra trupper från det området och överföra dem till ett annat. Vi ha nu dragit tillbaka alla våra styrkor från Åndalsnes utan att förlora en enda man. Jag kan ännu icke ge underhuset några närmare underrättelser rörande förlusterna, men jag har vissa skäl att tro, att de icke varit stora med hänsyn till

246:5

3 maj 1940

operationernas omfattning. Efter 3 veckors krig är Norge icke erövrat. Under denna period uppgå de tyska flottförlusterna tillallvarliga siffror, vilka omfatta: 2 slagskepp skadade, 3 eller möjligen 4 kryssare sänkta, 11 jagare sänkta, 5 ubåtar sänkta. Därjämte ha 30 transport- och förrådsfartyg sänkts med förlust av flera tusen man. Ytterligare 10 transport eller förrådsfartyg ha träffats av våra torpeder och troligen sänkts. De brittiska flottförlusterna under samma tid äro: 4 jagare, 3 ubåtar, 1 kanonbåt och 5 trålare sänkta. 5 andra krigsfartyg ha skadats genom flygangrepp. Ett förrådsfartyg har sänkts med torped av en ubåt.

I detta sammanhang kan jag meddela, att det har ansetts möjligt att återgå till en mera normal fördelning av krigsfartygen i Medelhavet, sedan dessa en tid berörts av våra behov i Nordsjön. En brittisk och en fransk slagflotta jämte kryssare och marinflyg äro redan i östra delen av Medelhavet på väg till Alexandria. Vi ha icke för avsikt att låta Norge bli enbart en sidoscen för operationerna, men vi ämna icke heller låta oss lockas till att skingra våra styrkor så att en farlig svaghet skulle uppstå i själva centrum".

(TT fr Reuter)

X

247:1

4 maj 1940

Namsos utrymmes. Officiellt meddelades i London 3/5: "I överensstämmelse med den allmänna planen om styrkornas tillbakadragande från Trondheims omedelbara närhet inskeppades de allierade trupperna åter i Namsos 2/5. Tillbakadragandet och inskeppningen försiggingo utan förluster." (TT fr Reuter)

Norsk protest mot de allierades avfärd. 3/5 utfärdade den fungerande divisionschefen i Namsossektorn, överste O.B. Getz, en dagorder, vari det bl.a. heter: "Då England och Frankrike på av oss okända grunder uppgivit försöket att stödja oss i vår kamp och natten till 3/5 utan varning dragit sina trupper från Namsos, stå vi i dag ensamma. Utan möjlighet av hjälp utifrån, ensamma och med ammunition för endast en dags strider, utan flyg och luftvärn och andra nödvändiga vapen skulle vidare kamp endast föra till total tillintetgörelse utan att främja något militärt mål. Jag har därför i dag föreslagit den tyska överledningen, att det skall inträda vapenvila och härunder förhandlas om etablerande av fredstillstånd för Tröndelagens vidkommande." Till dagordern fogar översten följande: "Det var ett obegripligt uppträdande av den engelske överkommendanten att utan att varsko mig blottlägga mina truppers flank och rygg, så att jag blev avskuren från den enda möjliga reträttlinjen mot Mosjöen". (DN fr Formofoss)

247:2

4 maj 1940

Brittiska krigsministeriet meddelade 3/5, att det icke finns någon grund för förklaringen att den norske överbefälhavaren icke underrättades om de allierades beslut att utrymma Trondheim eller att han förhandlat om vapenstillestånd. Den norske överbefälhavaren och hans stab inskeppade sig på en brittisk örlogsman natten till 2/5. (DN fr London)

Ryska banan till Salla.

Den sovjetryska radion meddelade 3/5, att den järnvägslinje som enligt det rysk-finska fredsfördraget skall byggas mellan Kandalaksja på banan Leningrad-Murmansk och Kemijärvi 30/4 färdigbyggts fram till den finska orten Kuolajärvi (Salla). (TT fr Havas)

Egyptens beredskap.

Det meddelades 3/5, att staden Alexandria befinner sig i fullt beredskapstillstånd. Permissionerna ha indragits inom armén och poliskåren. Vidare ha flygspaningsvakter upprättats inom ökenområdena i form av egyptiska vaktposter, utrustade med telefon. Denna linje av posteringar sträcker sig genom öknen från Egyptens västgräns till Nilens delta. (TT fr Reuter)

2473

4 maj 1940

USA:s guld.

Amerikanske finansministern Morgenthau förklarade i ett tal 3/5, att Amerikas guldförråd, som uppgår till ett belopp av 18.600 milj. dollar, bör användas för att hjälpa till att reparera de världsomfattande ekonomiska skador som vållas genom det europeiska kriget. Finansministern förklarade vidare, att Förenta staterna under de 6 sista åren erhållit 10 miljarder i guld från utlandet, bl.a. till följd av exporthandeln, guldflykten till Förenta staterna, de ökade utländska investeringarna i amerikanska industrier samt likvideringen av amerikanska intressen i utländska företag. (TT fr Washington)

Brittiska u-båtar sänkta.

Tyska försvarsmaktens överkommando meddelade 3/5: Tyska sjöstridskrafter ha i Skagerack förintat ytterligare två fientliga ubåtar.
(TT fr DNB)

x

248:1

5 maj 1940

Opposition i England.

På en lokal arbetarkongress i Southampton har arbetarledaren Herbert Morrison 4/5 föreslagit, att Chamberlain, Hoare och Simon allvarligt skulle överväga om de icke borde träda tillbaka från sina poster. Morrison beskyllde dem för att ha invecklat England i kriget, vilket skulle ha kunnat undgås genom en kollektiv organisering av freden. Morrison förklarade vidare: "Jag hyser en misstanke om att dessa tre män i första hand äro ansvariga för den relativa svagheten i våra krigsansträngningar. Jag fordrar, att de skola överväga om de icke tjäna landet bäst genom att träda tillbaka från sina poster. Det skulle vara feghet och endast bereda besvikelse, om vi skulle försöka göra gällande, att vi inte förlorat slaget i Norge. Vi önska nu få ett klart besked".

(UP från Southampton)

Italiensk beredskap.

Det meddelades 4/5 i Rom, att Mussolini påbjudit, att mobiliseringen av civil arbetskraft skall äga rum i ökad omfattning. Dessa civila försvarsåtgärder komma att i verkligheten omfatta alla kvinnor över 13 år.

(UP fr Rom)

248:2

5 maj 1940

Läget i Rumänien.

Sedan regeringsdekretet angående utlänningars rättighet att inresa och uppehålla sig Rumänien trätt i kraft i april, ha uppehållstillstånden för 240 tyskar indragits av polismyndigheterna. Bland dem som drabbats härav äro många tyskar, vilka äro misstänka för att arbeta för den s.k. femte kolonnen. (TT fr Reuter)

Brittiskt slagskepp sänkt.

Tyska krigsmaktens överkommando meddelar: 3/5 angreps i farvattnen väster om Namsos ett brittiskt slagskepp av tyska störtbombmaskiner och träffades av en tung bomb. En explosion inträffade och slagskeppet sjönk. (TT fr Berlin)

Brittiska örlogsmän sänkta.

Officiellt meddelades 4/5 i Berlin: Förutom den redan tillkännagivna sänkningen av ett slagskepp led det brittiska flottförband som upptagit de ur Norge åter utströmmande brittiska landstigningstrupperna vid Namsos ytterligare svåra förluster genom tyska bomb- och störtbombflygares oupphörliga angrepp. En tung kryssare av Yorkklassen träffades av bomber, i fören, sattes i brand och sjönk. Strax invid bogen på en annan kryssare

248:3

5 maj 1940

slog en tung bomb ned, så att delar av fartyget slungades genom luften. En jagare fick en träff av mellankaliber vid fartygssidan och blev liggande med slagsida. En annan jagare led svåra skador genom bombträffar i aktern. Även de fientliga flottenheterna utanför Narvik hemsöktes av tyska flygare. En slagkryssare skadades genom två fullträffar på förskeppet. På en kryssare utbröt eld. Vid tillförseln av förstärkningar och förråd till Norge ha de tyska minsveparna, förpostbåtarna och antiubåtsfartygen i samverkan med luftstridskrafterna förintat 23 fientliga ubåtar. (TT fr DNB)

x

249:1

6 maj 1940

Engelsk dementi. Brittiska amiralitetet meddelade 5/5: "Det tyska påståendet, att ett brittiskt slagskepp och en kryssare av Yorkklassen sänkts under operationerna utanför Namsos är osant". (TT fr Reuter)

Hegra kapitulerar. I Berlin meddelas: Den norska fästningen Hegra som omringats av tyska bergstrupper kapitulerade 5/5 med 15 officerare och 16 man. (TT fr DNB)

Tal av Koht. Norske utrikesministern Koht höll 5/5 från London ett tal i radio. På tal om hjälpen från de allierade förklarade Koht bl.a.: "T.o.m. den polska regeringen har sänt oss 4.000 man." Han yttrade, att det komme att ta tid innan denna hjälp blev effektiv och uppmanade norrmännen att icke bli otåliga om det syntes gå långsamt. "I sju månader försökte regeringen att hålla Norge neutralt. Båda de krigförande parterna ha vid upprepade tillfällen beskyllt Norge för att det iakttagit en alltför strikt neutralitet. Detta är just det bästa beviset för att vår neutralitet var helt och hållet opartisk och att dess syfte verkligen var att hålla Norge utanför kriget. Tyskland ställde krav vilka skulle ha gjort oss till ett krigsinstrument för Tyskland mot västmakterna." Utrikesministern redogjorde därefter i detalj för Tysklands 13 krav och yttrade: "Ingen som läser den långa listan över kraven kan tvivla på att de skulle ha fört Norge i krig med västmakterna. Alla de 13 punkterna skulle ha gjort

249:2

6 maj 1940

Norge till en tysk vasallstat, så länge kriget varar, och vem skulle kunna anta, att tyska regeringen skulle ge oss vår frihet åter, när kriget var slut". Koht vände sig därefter mot den tyska tesen att invasionen var ett svar på den brittiska minutläggningen. Han yttrade i detta sammanhang: "Anfallet på Norge var väl övervägt och planerat. Vår armé och vår flotta voro icke så beredda som kunde ha önskats för ett så plötsligt angrepp. Den saken måste några av oss stå till svars för".

I en intervju förklarade utrikesminister Koht, att norska regeringens beslut att sända honom och försvarsminister Ljungberg till London fattades före de allierades reträtt från södra Norge. Han dementerade tryckligen ryktena om att konungen och regeringen skulle bege sig till utlandet och slutade med orden: "Vi skola stanna i Norge, så länge där finnes en strid att utkämpa". På tal om Sverige förklarade Koht, att Sveriges neutralitetspolitik var naturlig, och han tillade, att man i Norge icke hade någon önskan att se Sverige indraget i kriget. (DN fr London)

<u>Lloyd George angriper regeringen.</u>

Lloyd George går i en artikel i Sunday Pictorial 5/5 till attack mot regeringens sätt att föra kriget. Han skriver bl.a.: "Fiaskot i Norge är ett i raden av otroliga fuskverk. Vi borde ha förutsett ett snabbt tyskt motdrag mot vårt beslut att utlägga minor i de norska territorialvattnen. Då den tyska motåtgärden kom, voro vi ytterligt oförberedda

249:3

6 maj 1940

att parera den. Vi sände en i hast hoprafsad expeditionskår till Norge, vilken icke var tillräckligt utrustad. Följderna voro oundvikliga. Det är en beklaglig historia om inkompetens och dumhet. Landet är berett till varje offer, men alla äro hjälplösa, då det gäller att vinna segrar, om den högsta ledningen icke blott är bristfällig utan även svag och dåraktig. Det råder intet tvivel om lägets ytterliga allvar. Kabinettet har tydligt misslyckats i sina ansträngningar att komma till rätta med det. Det är nu parlamentets sak att omedelbart ta hand om det. Om parlamentet underlåter att göra det, gör det sig skyldigt till högförräderi mot nationen. Krigsledningen måste rekonstrueras på ett drastiskt sätt i fråga om organisation och personal".

(TT fr Reuter)

Belgiens neutralitet.

Belgiske konseljpresidenten Pierlot höll 5/5 i Charleroi ett tal, vari han behandlade Belgiens inrikes- och utrikespolitik. Han förklarade bl.a., att grundvalen för den belgiska neutralitetsförklaringen är Belgiens vilja att förbjuda varje genommarsch genom dess område. "Belgien består i dag av befästa linjer, som hållas besatta av en armé, vilken är besluten till allt, då det gäller hembygdens försvar. På det belgiska området är alltså blott ett ställningskrig möjligt utan hopp om snabbt avgörande. Blott ett angrepp mot de belgiska gränserna eller

249:4

6 maj 1940

en handling av samma innebörd skulle kunna förmå Belgien att besluta bryta den fredspakt som förbinder det med alla dess grannstater. Blott då skulle Belgien slåss till sista man, och det skulle blott nedlägga vapnen för en fred som lämnade dess oberoende och dess territorium oantastade". (TT fr DNB)

x

250:1

7 maj 1940

Skriftväxling Sverige-Tyskland.

DNB meddelade 6/5: "Mellan Der Führer och konungen av Sverige har under senare hälften av april månad ett skriftligt meningsutbyte om det politiska läget ägt rum. Detta meningsutbyte har än en gång bekräftat den fullständiga överensstämmelsen om de båda ländernas politiska hållning till varandra framdeles".

Ovanstående uppgift om en skriftväxling bekräftas av svenska utrikesdepartementet. Kung Gustaf skrev första brevet, och tyske rikskanslern svarade med ett brev. Från svensk sida betonades ånyo, att Sveriges avsikt är att åt alla håll hävda sin neutralitet, medan man från tyskt håll förklarade sig vara besluten att respektera denna neutralitet.

(DN)

Koht om Sverige.

Vid en pressmottagning i London 6/5 yttrade norske utrikesministern Koht bl.a., att inga som helst förpliktelser mellan Norge och Sverige förefunnos vid tiden för den tyska ockupationen. "Vi hoppas också, att Sverige skall lyckas hålla sig utanför kriget, i synnerhet som Sveriges indragande icke skulle medföra någon hjälp åt Norge. Vi normän vilja icke se Sverige lida under de fruktansvärda krigsvillkor som vårt land nu lever under. Det tillkommer de allierade att besluta om framtiden, men jag är säker på att de skola komma till vår hjälp i den utsträckning det är möjligt".

(DN fr London)

250:2

7 maj 1940

<u>Brittisk ubåtsfölust.</u> Tyska krigsmaktens överkommando meddelar, att en brittisk ubåt 5/5 uppbringades i Kattegatt av två tyska flygplan, sedan den först blivit skadad av en mina. Ubåten inbogserades till en tysk hamn av tyska bevakningsfartyg. (DN fr Berlin)

<u>Jagarförluster för de allierade.</u> Brittiska amiralitetet meddelade 6/5: Brittiska jagaren "Afridi" har sänkts i samband med tillbakadragandet av de brittiska trupperna från Namsos. "Afridi" tillhörde Tribalklassen och var på 1.870 ton. Polska jagaren "Grom" på 1.975 ton har förstörts vid ett bombangrepp under operationerna utanför norska kusten. Brittiska regeringens erbjudande att ersätta jagaren med en som nu är under byggnad på ett brittiskt skeppsvarv har tacksamt accepterats av de polska myndigheterna.

Franska amiralitetet meddelar: 3/5 blev jagaren "Bison" på 2.436 ton sänkt i Nordsjön av fientliga flygplan. (DN fr London)

<u>Tysklands jordbruksproduktion.</u> Totalvärdet av Tysklands jordbruksproduktion under år 1939 utgjorde, enligt rapport från Institutet för konjunkturforskning, 14 miljarder riksmark, vilket innebär en ökning med 7% jämfört med år 1938 och med i runt tal 6,5 miljarder riksmark jämfört med året 1932-1933. (TT fr DNB)

250:3

7 maj 1940

Italienskt slagskepp.

Det nybyggda italienska slagskeppet "Littorio" på 35.000 ton har 6/5 överlämnats till den italienska krigsflottan. Dess bestyckning utgöres av 9 38-centimeters och 12 15-centimeters kanoner samt luftvärnsbatterier av olika kaliber. (TT fr Stefani)

Kinas mål.

Regeringen Chiang Kai-shek är besluten att fortsätta striden, heter det i en förklaring av 6/5 från generalsekreteraren i Kinas högsta försvarsråd. Det framhålles vidare, att man icke skall inställa striden förrän alla förlorade områden, däribland Mansjukuo, blivit återerövrade.
(TT fr DNB)

x

251:1

8 maj 1940

<u>Upprop av kung Haakon.</u>

Konung Haakon har 7/5 utfärdat ett upprop till det norska folket, vari han förklarar: "I Norge hålla vi alltjämt starka ställningar, och utgående härifrån skola vi med den hjälp som nu planeras lyckas att återerövra det övriga landet". I uppropet heter det vidare, att det var fiendens överlägsenhet, både i antal och teknik, både på marken och särskilt i luften, som tvungit norrmännen till reträtt. "Vi ha anledning tro att detta snart skall ändras. Jag och regeringen äro fast beslutna att hålla ut till dess landet befriats". I uppropet fördömes i kraftiga ordalag den tyska krigföringens metoder. Efter att ha framhållit, att vad som hittills inträffat i Norge endast stärkt folkets beslutsamhet att kasta inkräktarna ur landet yttrar konungen: "Vi äro säkra på att folket i de ockuperade distrikten skall handla med den värdighet som omständigheterna kräva." (DN. fr Norge)

<u>Brittisk underhusdebatt om Norge.</u>

En stor debatt i brittiska underhuset 7/5 om regeringens Norgepolitik inleddes av premiärminister Chamberlain, som bl.a. yttrade: "2/5 sade jag, att jag endast kunde ge en ofullständig redogörelse för operationernas förlopp. Det var redan då bekant, att våra styrkor dragits tillbaka från Åndalsnes, men det återstod ännu för oss att utrymma Namsos. Jag var ytterst angelägen att icke ge någon antydan om denna operation, som var ändå farligare än avfärden från Åndalsnes. Jag önskar uttala mitt erkän-

251:2

8 maj 1940

nande av den verkligt anmärkningsvärda skicklighet vår flotta och våra trupper gåvo prov på, då de lyckades genomföra tillbakadragandet under en enda kort natt utan att lida några förluster. Tidigt följande morgon upptäckte tyskarna, att våra trupper återvände med sina fartyg, och sände en styrka på ett femtiotal bombplan efter dem. Då denna konvoj måste lita till fartygens luftvärnseld för sitt försvar, anser jag, att vi kunna vara glada över att vi icke förlorade mer än en brittisk och en fransk jagare. I denna stund äro trupperna från Namsos och Åndalsnes hemma igen, och fälttåget i södra Norge är avslutat. Tillbakadragandet av trupperna från Sydnorge är emellertid icke jämförligt med reträtten från Gallipoli. Det var icke stora styrkor som voro engagerade. I själva verket rörde det sig icke om mycket mer än en enda division. Våra förluster voro icke egentligen stora i antal, och icke heller kvarlämnade vi några betydande eller värdefulla mängder materiel.

Vi måste också räkna med att vi lidit en viss prestigeförlust. Vad angår den reaktion som framkallats i utlandet har Frankrike visat en anmärkningsvärd fasthet, och liksom i vårt land har den enda verkan av bakslaget blivit att Frankrikes beslutsamhet stärkts. Vår allierade Turkiet har icke låtit sig förvilla. Egypten fortsätter att stärka sitt försvar. I främre och mellersta Orienten har läget blivit lugnare genom att fördelningen av vår flotta i Medelhavet återgått till det normala.

251:3

8 maj 1940

Som väntat blevo återverkningarna i Sverige allvarligare än någon annanstans, och jag förstår till fullo skälen därtill. Jag beklagar emellertid, att kommentarer av polemisk karaktär publicerats i den svenska pressen. Ehuru yttringarna av Sveriges besvikelse kunna vara naturliga, hjälpa de icke Sverige eller de allierades sak. Vad det gäller är icke att komma med beskyllningar, som lika gärna kunde framföras från båda sidor, utan snarare att tänka på de åtgärder som måste vidtas i framtiden. Om Sveriges regering och folk bestämma sig för neutralitetens politik inför påtryckningar, hoppas jag åtminstone, att denna neutralitet blir strikt opartisk gentemot de krigförande. Jag har icke hört någon kritik av vårt beslut att sända styrkor till Narvik - porten till Nordsjön från Sveriges värdefulla malmfält - och jag antar, att vårt beslut i detta hänseende har mött allmänt gillande.

Vi fingo upprepade, ytterst enträgna vädjanden från den norske överbefälhavaren att anfalla Trondheim till varje pris, då platsen var av stor betydelse för regeringen som hamn och som säte för regeringen och konungen. Man klargjorde för oss, att om vi icke handlade på det enda sätt som norrmännen själva ansågo effektivt, nämligen angrepo Trondheim, skulle norrmännen troligtvis icke anse, att de kunde fortsätta motståndet, och då skulle hela landet fallit i tyskarnas händer. Under dessa förhållanden ansågo vi, att vi måste ta riskerna. Om vi vägrat att besvara

251:4

8 maj. 1940

denna bön, skulle vi ha rättfärdigat förebråelsen att vårt enda mål i Skandinavien var den svenska järnmalmen och att vi icke alls brydde oss om de små nationernas frihet. Det fanns anledning tro, att de tyska förstärkningarna skulle fördröjas genom att järnvägsbroarna sprängdes och vägarna i de två dalar som gå norr ut från Oslo förstördes. Men några förstöringsarbeten i tid för att fördröja tyskarna förekommo icke med undantag av att några broar sprängdes av en brittisk avdelning. Det har påståtts, att den engelsk-franska styrka som avsetts för hjälp åt Finland aldrig borde ha upplösts, och att om denna styrka hållits samlad, vi antingen kunde ha förekommit tyskarna, så att de icke tagit de norska hamnarna, eller om detta misslyckats, vi hade kunnat sända större styrkor på kortare tid till krigsskådeplatsen. Låt mig först av allt framhålla, att vilka styrkor vi än förfogade över, kunde vi icke ha förekommit tyskarna, om icke norrmännen antingen inbjudit oss att komma eller tillåtit oss att komma in. Jag tror inte, att någon vill påstå, att vi borde ha gjort en invasion i Norge, innan tyskarna gjorde detta. Hur mycket trupper som kunde sändas till Norge berodde icke på antalet soldater som funnos tillgängliga i England, utan på den snabbhet varmed de kunde landsättas i de mycket fåtaliga, otillräckliga hamnar, som stodo till vårt förfogande. En annan synpunkt var, att omfattande fartygs-

251:5

8 maj 1940

tonnage krävdes. Vi hade anledning tro, att relativt små styrkor skulle räcka för att ockupera och hålla dessa punkter, tills ytterligare styrkor kunde landsättas. Var det riktigt att ge order om återtåg, när vi funno, att vi icke kunde ta Trondheim, eller borde vi ha förstärkt trupperna i avsikt att göra ett nytt försök? Jag tror, att det var riktigt att göra ett första försök och riktigt att dra tillbaka trupperna, när det blev tydligt, att planen icke skulle lyckas. Att planen misslyckades berodde på två faktorer: vår oförmåga att skaffa flygplatser och den snabbhet varmed tyska förstärkningar anlände. Det blev klart för oss, att vi endast kunde hålla våra styrkor kvar i Trondheimstrakten genom att dit koncentrera så mycket trupper och materiel att detta blivit alltför stor del av våra sammanlagda resurser. Samtidigt som jag anser, att man kraftigt överdrivit de möjliga följderna av det norska fältåget och bibehåller min fulla tillit till vår slutliga seger, måste jag förklara, att folket i vårt land enligt min åsikt ännu icke insett vidden av det hot som svävar över oss. Jag tänker icke säga hur våra strategiska planer för framtiden kunna påverkas av dessa läxor och erfarenheter, men fallet Norge visar hur snabbt scenförändringarna ske i krigets växlingar. Vi böra akta oss och icke låta oss frestas att skingra våra styrkor på ett sätt som kan passa fiendens syften. I ett

8 maj 1940

demokratiskt land måste kritik få förekomma, och de som kritiseras måste få lov att försvara sig, vilken fara detta än kan innebära. Försök ha gjorts att åstadkomma söndring mellan kabinettsministrarna. Sådana försök äro ovärdiga. Det finns ingen splittring bland oss. Detta betyder icke, att jag motsätter mig förändringar i kabinettets sammansättning eller deras medlemmars funktioner. 11/3 anmodade jag Churchill att träda i stället för lord Chatfield som ordförande i kommittén för samordningen av försvarsgrenarna. Churchill har bemyndigats av kabinettet å denna kommittés vägnar att ge ledning och anvisningar åt stabschefernas utskott. I enlighet härmed får han speciellt ansvar för övervakningen av de militära operationerna dag för dag, och jag tvivlar icke på att vi på detta sätt skola åstadkomma att varje aspekt av den militära politiken dryftas och att besluten när de fattats skola fullföljas med snabbhet och energi. Churchill skall behålla sin post som marinminister. Jag är böjd för att anse, att han bör fortsätta att ha hand om den viktiga verksamheten i amiralitetet, om detta är möjligt, men jag litar på att han låter mig veta om han finner att hans nya uppgift gör det svårt för honom att samtidigt fullgöra allt amiralitetsarbetet. I sådant fall skall jag vidta anstalter för att ge honom lättnad. Jag vill ännu en gång framhålla för underhusmedlemmarna, att vi i denna påfrestande tid böra

ägna oss åt att öka våra krigsansträngingar. Vid produktionen av krigsmateriel, flygplan, tanks, kanoner, ammunition och alla andra förnödenheter behöva vi organiserad energi och samverkan. Regeringen skall göra allt den kan för att inhämta det försprång Tyskland vann under sina många år av förberedelse. Vi böra stadigt öka vår styrka till dess vi bli i stånd att utdela slag när och var vi vilja".

Oppositionens ledare, Attlee, arbetarpartiet, talade därefter och yttrade bl.a.: "Jag skulle vilja uttrycka min beundran för den skicklighet, varmed den svåra operationen att dra tillbaka trupperna utfördes. Men när allt kommer omkring, är det en reträtt och betyder ett bakslag. Om man ser tillbaka, finner man, att regeringen fick idén att stänga vägen till Narvik med minor. Det fanns mycket stora möjligheter för att Tyskland skulle göra ett motdrag, och den första fråga man ställer sig är, vilka anstalter som gjorts för att möta en dylik eventualitet. 8/3 informerades vi om att vi hade en styrka på 100.000 man redo att transporteras till Finland. Något som jag icke kan förstå är, att alla dessa trupper snabbt skingrades vid den tidpunkt detta skedde. Jag har ett intryck av att regeringen i allt detta hade tankarna för mycket inriktade på Narvik i stället för den allmänna situationen. Det torde ha varit uppenbart att snabbhet var en av huvudfaktorerna för opera-

251:8

8 maj 1940

tionens framgång, och jag anser att det borde stått klart att det väsentliga var en flygbas i Norge. Stavanger och Trondheim voro de viktigaste punkterna. Om en flygbas icke kunde erhållas, var det oundvikligt att trupperna måste dras tillbaka. Jag frågar, om man handlade i tid, Tyskarna landsatte sina styrkor i Trondheim, och först tio dagar senare landstego våra trupper i Namsos och Åndalsnes. Det var en lång tid som förflöt. Jag kritiserar icke tillbakadragandet av trupperna, men det hindrar icke, att jag anser, att fälttåget i Sydnorge var ett avgjort misslyckande. Tyngdpunkten i mitt angrepp mot regeringen ligger däri, att jag anser, att man icke i förväg utarbetat planerna tillräckligt och tänkt igenom dem ordentligt. Jag är, trots allt premiärministern sagt, icke övertygad om att det nuvarande krigskabinettet är ett lämpligt instrument för att leda krigföringen. Regeringen är döv och blind, om den icke förstår, att det råder en vida spridd oro bland folket, som icke är förvissat om, att kriget föres med tillräcklig energi, förmåga och beslutsamhet, och detta gäller icke enbart kriget i Norge. Det norska fälttåget har medfört kulmen i det missnöje som hänför sig till andra källor. De män, som ständigt haft fel i sina omdömen, samma män som trodde, att Hitler icke skulle angripa Tjeckoslovakien, förstodo icke heller, att Hitler skulle gå till angrepp mot Norge. Det är en vidsträckt uppfattning i landet, icke att vi skola förlora detta krig, utan

att vi skola vinna det, men för att vinna det behöva vi andra män vid styret än dem som nu leda oss".

Näste talare var den liberale oppositionsledaren, sir Archibald Sinclair: Han yttrade bl.a.: "Vår kritik måste inriktas på frågan, varför vi någonsin försatte oss i en situation där vi blevo tvungna att finna oss i ett nederlag i Norge. Det inträffade visar, att mera smidighet och mera hänsynslös vilja till seger krävas i den högsta ledningen av våra krigsansträngningar". I fortsättningen kritiserade Sinclair olika brister i truppernas utrustning liksom också att man sänt i väg styrkor ur territorialarmén i stället för vana trupper. Han fortsatte: "Sverige är nu omringat, och det tyska trycket kommer att öka. Kunna vi hjälpa Sverige att göra motstånd, och äro vi i så fall nu beredda att sända landet militärt stöd och flyghjälp? Svenskarna vilja veta, om vi - för den händelse vi skola hjälpa dem - komma att nöja oss med att bombardera svenska städer vilka temporärt besatts av tyska trupper i stället för de tyska städer från vilka dessa trupper utskeppats. Ett ultimatum till Sverige inom en vecka eller två skulle icke bli någon överraskning".

Amiralen, sir Roger Keyes, yttrade bl.a.: "Allt som premiärministern sade, har stärkt uppfattningen att erövringen av Trondheim var av den allra största betydelse. Om några få fartyg trängt in i Trondheims-

251:10

8 maj 1940

fjorden, så snart armén var redo att samarbeta, skulle erövringen av Trondheim, med dess för våra jaktplan ytterst viktiga aerodrom och dess kajer för landsättning av tungt artilleri, tanks och mekaniserade transportmedel, snabbt ha kunnat genomföras. De norska officerarna hade bett mig att begagna mitt inflytande. Enligt min åsikt, vilken stödde sig på auktoritativa norska uppgifter, skulle risken vid en sådan flottkupp ha varit obetydlig, jämförd med de risker som tagits i andra operationer, vilka jag organiserat och lett". Keyes sade, att han gjort amiralitetet ett förslag i nämnda riktning. "Jag fick då veta, att det inte var någon svårighet att gå till Trondheim, men att det icke ansågs nödvändigt, eftersom landstyrkorna gjorde goda framsteg och situationen i Medelhavet var sådan att det icke ansågs önskvärt att riskera några fartyg".

Förre ministern Amery, konservativ, riktade en skarp kritik mot regeringen och slutade med att citera Cromwells ord till det s.k. långa parlamentet: "Ni ha suttit alltför länge här med hänsyn till det goda ni kunna ha uträttat. Gå, säger jag, och låt oss bli av med er. I Guds namn, gå!" (DN fr London)

Förbindelserna Norge - Danmark.

Officiellt meddelades 7/5: Norska legationen i Köpenhamn har mottagit order att lämna Danmark. Norges intressen i Danmark komma under ockupationen att tillvaratas av svenska beskickningen. (TT fr NTB)

251:11

8 maj 1940

Ny polsk jagare. På Polens nationaldag 3/5 mottog den polska örlogsflottan i hamnstaden La Valetta på ön Malta en i England byggd ny jagare.
(TT fr PAT)

Brittiska flottförluster. Tyska krigsmaktens överkommando meddelade 7/5: En brittisk kryssare, som låg utanför Narvik träffades av en bomb av medelsvår kaliber. En tysk ubåtsjaktflottilj har i Nordsjön sänkt en fientlig ubåt.
(TT fr DNB)

Tyska fartygsförluster. Brittiska amiralitetet meddelade 7/5, att tyskarna sedan 1/4 förlorat handelsfartyg på sammanlagt 300.000 ton. Praktiskt taget samtliga dessa fartyg ha sänkts under operationerna i Norge. I denna siffra äro transport- och förrådsfartyg inräknade. Följaktligen uppgå de sammanlagda förlusterna av fientligt handelstonnage sedan krigsutbrottet nu till 600.000 ton. Den totala förlusten på grund av krigsorsaker representerar omkring 15% av Tysklands tonnage före kriget. (TT fr Reuter)

Brittiska fartygsförluster. Brittiska amiralitetet meddelar: Under veckan som slutade 28/4 sänktes 4 brittiska handelsfartyg på sammanlagt 6.689 ton av fienden, 1 allierat fartyg på 1.458 ton samt 2 neutrala på sammanlagt 298 ton.
(TT fr Reuter)

251:12

8 maj 1940

<u>Holländsk beredskap.</u>

I Haag meddelades 7/5: All permission har indragits i Holland. Dessutom har permissionen upphävts för de anställda i krigsindustrin samt för luftvärnet, flygvapnet och strålkastarformationerna. Åtgärderna har vidtagits på grund av den ökade osäkerheten i det internationella läget och är att betrakta som ett försiktighetsmått.

(TT fr Nederländska telegrambyrån)

<u>Ny rysk försvarskommissarie.</u>

Officiellt meddelades 7/5 i Moskva, att försvarskommissarie Vorosjilov entledigats från sin post och utnämnts till vice ordförande i folkkommissariernas råd samt ordförande i försvarsutskottet under folkkommissariernas råd. Till folkkommissarie för försvaret har utnämnts marskalk Timosjenko.

(TT fr Reuter) x

252:1

9 maj 1940

Den brittiska underhusdebatten om Norge fortsätter.

Debatten om regeringens krigspolitik fortsattes i brittiska underhuset 8/5. Förste talare var Morrison, arbetarpartiet, som ansåg, att den brittiska diplomatin i de skandinaviska länderna före kriget ådagalagt relativ svaghet. Han förklarade vidare, att antingen kunde effektiviteten av det brittiska underrättelseväsendets verksamhet i Norge sättas i fråga, eller också måste regeringen ha underlåtit att handla i enlighet med informationer, som erhållits. Morrison anklagade även regeringen för att icke i tillräcklig grad ha förutsett vad följden skulle bli av minutläggningen i norska farvatten, och fortsatte: "En åldrad eller utarbetad minister kan mot sin vilja bli en fara. Verkliga förhållandet är att såväl före som under kriget åtminstone några ministrars hela anda, temperament och fart varit bristfälliga, olämpliga och otillräckliga, Jag måste särskilt säga detta om premiärministern, finansminister Simon och flygminister Hoare".

Premiärministern ingrep här och yttrade bl.a.: "De ord som just sagts gör det nödvändigt för mig att inskjuta något. Morrison började sitt tal med att understryka lägets allvar. Vad Morrison sagt – den utmaning han givit regeringen i allmänhet och det angrepp han gjort mot den och särskilt mot mig – gör läget ännu allvarligare. Som chef för regeringen påtar jag mig naturligtvis det främsta ansvaret för dess

handlingar, och mina kolleger torde icke heller tveka att svara för sina handlingar. Vi stå emot en obarmhärtig fiende, som måste bekämpas med vårt lands samlade kraft. Det kan väl hända, att det är en plikt att kritisera regeringen. Jag söker icke heller undgå kritik, men ingen regering kan fullfölja kriget på effektivt sätt, om den icke har stöd hos allmänheten och parlamentet".

Flygminister sir Samuel Hoare var näste talare. Han yttrade bl.a.: "Vårt flyg lyckades i Norge i mycket avsevärd grad reducera omfattningen av flygangreppen mot våra baser och trupper. Vi tillfogade det tyska flygvapnet 3 gånger så stora förluster som de vållade oss. Detta påstående baserar sig på bestyrkta fakta. Från allra första början hade vi faran från luften klar för oss. Redan från början insågo vi att om våra operationer skulle lyckas måste vi skaffa oss en flygbas, från vilken våra jaktplan kunde operera. Det var i det syftet som kniptångsrörelsen utvecklades mellan Namsos och Åndalsnes. Om vi hade lyckats, skulle vi ha blivit i stånd att utveckla en eller två sekundära baser. Det stod klart för oss, att om vi icke kunde upprätta en flygbas, skulle det med hänsyn till omfattningen av de tyska bombanfallen vara omöjligt att bemästra dem utan jaktplan och omöjligt att hålla sjöbaser. Då jag ser tillbaka på de senaste 3 eller 4 veckornas händelser kommer jag till den slutsatsen, att vi icke underlåtit något av det vi kunnat göra. Två

slutsatser böra dras av det som inträffat. För det första är det tyska flyget icke omöjligt att besegra. Den andra slutsatsen är det brittiska flygets slagkraft. Det brittiska flyget är oöverträffat i kvalitet; i kvantitet är det ännu ej tillräckligt stort".

Näste talare var f. premiärministern Lloyd George, som riktade ett häftigt angrepp mot regeringens politik före och under kriget. Han yttrade bl.a.: "De brittiska styrkor som sändes till Norge borde ha varit utvalt folk. Vi sände en territorialbrigad, som icke kunde ha fått mycken träning. Vi spelade på chansen att få flygbaser. Hela denna viktiga expedition, vilken skulle ha medfört en storförbättring av vår prestige i världen, gjordes beroende av denna endast till hälften förberedda expeditionsstyrka utan samverkan mellan armé och flotta. Det kan icke uttalas ett allvarligare fördömande av regeringens aktion i Norge, då den mycket väl visste, att tyskarna förberedde en raid mot något grannland och troligen i Östersjön. Den största triumfen för denne ovanlige man, Hitler, har varit, att han bragt oss i större trångmål än vad hans föregångare gjorde 1914. Tjeckoslovakien, denna spjutspets som siktar mot Tysklands hjärta med en miljon av de bästa trupperna i Europa, har helt försvunnit. Detta är en strategisk fördel som vi avhänt oss. Den andra strategiska fördelen som vi avstått från var den fransk-ryska alliansen, enligt vilken Ryssland skulle komma till Tjeckoslovakiens

252:4

9 maj 1940

hjälp. Då hade det uppstått en ny krigsfront - för Tyskland. För det tredje var det Rumänien, som Tyskland praktiskt taget har i sin hand. Norge, som var en av krigets stora strategiska möjligheter, är nu i tyskarnas händer. Det tjänar ingenting till att kritisera Sverige. Vilken rätt ha vi att kritisera? Vi lovade att rädda och skydda. Vi sände aldrig ett flygplan till Polen, och vi kommo för sent till Norge. Den tyska ockupationen av Norge gör att tyska flygplan och undervattensbåtar komma 200 sjömil närmare vår kust". Lloyd George fortsatte med att framhålla, att premiärministern icke befinner sig i ett sådant läge att han i detta avseende kan göra sin person oskiljaktig från landets intressen. Lloyd George tillade, att premiärministern måste komma ihåg, att han mött denne fruktansvärde fiende i fred och krig och alltid blivit övervunnen, och slutade: "Det finns ingenting som skulle bidra mera till seger i kriget, än att Chamberlain uppoffrade sina ämbetsinsignier".

Marinminister Churchill, som avslutade debatten å regeringens vägnar, yttrade bl.a.: "Under detta krig frågar man oss ofta varför vi icke ta initiativet. Anledningen till den allvarliga nackdel, som ligger i, att vi icke ha initiativet, är en som icke så snabbt kan undanröjas. Det är vårt misslyckande under de senaste fem åren att vidmakthålla eller återvinna paritet i luften med Tyskland. Våra numerära brister i luften ha trots vår överlägsenhet i kvalitet både vad personal och

materiel beträffar dömt oss och kommer en tid framåt att döma oss till ganska stora svårigheter. Det tjänar ingenting till att tala om detta krig i förra världskrigets ordalag. Makten i luften har i hög grad berört det. I vissa avseenden har den på ett avgörande sätt berört flottornas och arméernas rörelser. Man har frågat, varför vi icke gingo fram mot fiendens kommunikationslinjer i Skagerak, ty vår överlägsenhet till sjöss borde ju ha gjort det möjligt för oss att behärska Skagerak med våra övervattensfartyg och på så sätt redan från första början och i fortsättningen avskära förbindelserna med Oslo. Den oerhörda fientliga styrkan i luften, som kan sättas in mot våra patrullerande fartyg, har gjort denna metod alldeles för dyr att tillämpas. I det råd jag gav kabinettet stöddes jag av åsikten på ansvarigt flottexperthåll, och därför begränsade vi våra operationer i Skagerak till ubåtar. I syfte att göra blockaden så effektiv som möjligt lättade vi på de vanliga restriktioner som vi ålagt våra båtar. Under dagen skulle alltefter som tillfälle erbjöd sig alla tyska fartyg sänkas, och nattetid skulle samma öde drabba alla fartyg". I samband med en redogörelse för Trondheimsföretaget yttrade Churchill: "Jag åtar mig tillsammans med premiärministern och de andra ministrarna det fullaste ansvaret för att vi enhälligt accepterat våra rådgivande experters uppfattning". Han fortsatte: "Otvivelaktigt var den tyska basen i Oslo och

252:6

9 maj 1940

deras kommunikationslinjer norr ut ojämförligt överlägsna allt vad vi kunnat förfoga över i Trondheim och sekundära landstigningsplatser i området. I södra och mellersta Norge opererade redan över 120.000 tyskar. Fastän vi kunnat kasta fram kontinuerliga förstärkningar, tror jag icke vi hade den minsta chans till framgång i en strid mellan en armé med bas i Trondheim och en tysk armé med bas i Oslo. Jag kan icke ta tillbaka det uttalandet som jag gjorde och som blivit så kritiserat, nämligen att denna av Hitler företagna invasion i Norge är ett politiskt och strategiskt kardinalfel. Om Sverige kommit till Norges hjälp och ställt sina flyghamnar till det brittiska flygvapnets förfogande, hade kanske ett annat läge kunnat åstadkommas. Men Sverige har liksom många andra länder inskränkt sig till en ovänlig kritik av brittiska regeringen. Hitler har tvingat en stor del av Skandinavien att ingå i nationalsocialisternas hungerimperium. Vi kunna icke se någon anledning varför vår kontroll icke skulle kunna bli mera effektiv nu när den norska korridoren icke längre existerar. Den engelsk-franska sjöfarten kan nu lita till den norska handelsflottan, som är den fjärde i världen i fråga om storlek. Dessutom ha vi tagit hand om en stor del av den danska handelsflottan. Fastän de allierade förlorat 800.000 ton, ha de genom uppbringning och nybyggnader redan hållit sig skadeslösa för tre fjärdedelar av detta tonnage". (forts.)

252:7

9 maj 1940

Den efter debatten företagna omröstningen slutade med att regeringens förslag om ajournering fick 281 röster mot 200.

(DN fr London)

Brittisk överhusdebatt om Norge.

I brittiska överhuset ägde 8/5 en debatt om krigföringen rum. Lord Strabolgi, arbetaroppositionen, sade bl.a.: "Det finns brister hos regeringen både beträffande metoderna och regeringens sammansättning." Strabolgi ansåg, att ett särskilt undersökningsutskott för det norska fälttåget borde tillsättas.

Lord Halifax talade å regeringens vägnar. Han yttrade bl.a.:... "Jag kan icke påstå, att inga misstag begåtts, men jag är icke villig att å brittiska regeringens vägnar inta en svarandes ursäktande hållning. Jag bagatelliserar icke den skada som vårt återtåg tillfogat de allierades sak såsom helhet. Den ogynnsamma inverkan på de neutralas omdöme och tankar har varit mycket stor. Den har huvudsakligen sin grund i överdrivna förhoppningar. Skadan skulle ha blivit mycket större, om de allierade fortsatt en ansträngning, som i längden icke kunnat ge några löften om att leda till det önskade resultatet". (TT fr Reuter)

252:8

9 maj 1940

Rysk beskyllning mot Finland.

Moskvatidningen Pravda publicerade 7/5 en artikel, i vilken anklagelser riktas mot de finska myndigheterna för att de skulle ha förstört eller efter fredsslutet låtit förstöra industrianläggningar, fabriker och dessas maskinella utrustning inom de områden, som överlåtits till Sovjetunionen, detta i strid med bestämmelserna i punkt 6 i protokollet till fredsfördraget.

Med anledning härav meddelar Finska notisbyrån i Helsingfors: "Det är naturligt, att vid industrianläggningarna i sydöstra Finland under kriget, och i synnerhet under dess senare del, då frontlinjerna alltmera närmade sig industricentra och bombardemangen blevo allt intensivare, värdefulla och lätt transportabla maskiner och delar till dessa fördes bakom fronten i så stor utsträckning som transportmöjligheterna tilläto. Däremot har icke efter fredsslutet några som helst maskiner eller anläggningar flyttats bort, skadats eller förstörts".

Finlands minister i Moskva, Paasikivi, har i anledning i Pravdas artikel till sagda tidning riktat en skrivelse, vari han förklarar, att han "på uppdrag av Finlands regering 25/4 skriftligen meddelat, att om efter fredsslutet från det till Sovjetunionen avträdda området delar av industriella anläggningar bortförts till finska sidan eller förstörts, återställas dessa delar eller erlägges ersättning för dem".

(TT fr Helsingfors)

252:9

9 maj 1940

Japans utrikes-politik

Japanske utrikesministern Arita har 8/5 i Tokyo gjort ett uttalande om Japans utrikespolitik, varvid han förklarade, att riktlinjen för denna politik är, att Japan icke skall blanda sig i kriget i Europa, men landet kommer dock att uppmärksamt följa krigsutvecklingen, vilken tyder på en utvidgning av krigsskådeplatsen. Utrikesministern gav vidare uttryck åt förhoppningen att japanska regeringens nyligen avgivna förklaring om relationerna till Nederländska Indien åstadkommit ett uppklarande av dessa och därmed bidragit till en stabilisering av freden i Fjärran östern. (TT fr DNB)

Tysk press om planer mot Holland och Belgien.

Från Berlin meddelas: De tyska tidningarna ägna 8/5 den största uppmärksamhet åt "engelska tendensmeddelanden om tyska planer mot Holland och Belgien". Det frågas i tidningarna, om man nu ej dragit in dessa båda länder i debatten för att beslöja sina onda planer i Medelhavet.
(Sv.D.fr Berlin)

x

253:1

10 maj, 1940

<u>Sårade genom Sverige.</u>

Premiärminister Chamberlain tillfrågades 9/5 i underhuset, huruvida regeringen godtar Sveriges tolkning av neutraliteten i den riktningen att sårade soldater från ett krigförande land ha rätt att passera genom en neutral stat till sitt hemland. I ett skriftligt svar meddelade understatssekreterare Butler, att "artikel 14 i Haagkonventionen ger svenska regeringen rätt att bestämma huruvida den vill låta sårade soldater passera genom Sverige eller icke. Brittiska regeringens uppfattning är att svenska regeringen enligt artikeln måste göra en grundlig undersökning och dra sina slutsatser i varje särskilt fall. Brittiska regeringen har ingen orsak att tro, att man icke har förfarit på detta sätt".

(DN fr London)

<u>Import via Petsamo.</u>

Frankrikes och Storbritanniens ambassader i Washington meddelade 9/5, att navicert åter kan beviljas för laster till Finland och Sverige via Petsamo.

(TT fr Havas)

253:2

10 maj 1940

<u>Fångna norrmän friges.</u>

Rikskansler Hitler utfärdade 9/5 en dagorder av följande lydelse: "Mot det tyska folkets och dess regerings vilja har konung Haakon av Norge och hans kabinett manat till krig mot Tyskland. I denna strid kunna följande konstateranden göras: Under kriget i öster blevo de tyska soldater, som hade oturen att sårade eller osårade falla i polackernas händer, för det mesta misshandlade på det grymmaste sätt och massakrerade till döds. Till skillnad härifrån måste om den norska armén sägas, att hos den intet fall av någon dylik vanärande urartning av krigföringen visat sig. Den norske soldaten har avskytt alla sådana fega och lömska medel som stått på dagordningen hos polackerna. Han har kämpat öppet och ärligt och efter bästa förmåga behandlat och skött om våra sårade och fångar. Civilbefolkningen har visat en liknande hållning. Den har aldrig deltagit i striderna och har omtänksamt tagit hand om våra sårade. Jag har därför beslutat att med erkännande av dessa förhållanden ge order om, att de fångna norska soldaterna åter skola sättas på fri fot. Endast yrkessoldaterna måste hållas i fängsligt förvar tills den förutvarande norska regeringen tagit tillbaka sitt upprop om kamp mot Tyskland, eller tills officerare och soldater på hedersord individuellt förplikta sig att under inga förhållanden delta i några nya stridshandlingar mot Tyskland".

(DN fr Oslo)

253:3

10 maj 1940

Uttalande av Koht. Vid en intervju i Paris 9/5 uttryckte norske utrikesministern Koht sin tillfresställelse över att ha fått komma till Paris, varigenom man uppnått den fördelen att Norge blir representerat i högsta krigsrådet. Några intervjuare frågade, om det inte var efter svensk påtryckning som Norge vägrat släppa igenom de allierades trupper till Finland, men detta förnekade Koht med bestämdhet Norges vägran berodde uteslutande på att en genommarsch skulle ha betytt ett brott mot neutraliteten. Han förklarade, att norska handelsflottan, som omfattar 4,5 milj. ton, till största delen står till regeringens disposition. Redan hösten 1939 ingingos för övrigt kontrakt med de allierade regeringarna om befraktning av ungefär 2/5 av den norska handelsflottan. 9/10 av flottan undkom tyskarna, och dessa fartyg arbeta nu under gemensam ledning som organiserades i London i slutet av april 1940. (Sv.D. fr Paris)

Tyska flygförluster. I London meddelas: Antalet tyska flygplan, som från krigsutbrottet t.o.m. 9/5 nedskjutits över eller i närheten av Storbritannien uppgår till 70. (TT fr Reuter)

253:4

10 maj 1940

Demonstrationer i Italien. Men anledning avårsdagen av romerska imperiets grundande höll Mussolini 9/5 ett tal i Rom, vari han bl.a. yttrade: "Ni måste vänja er vid min tystnad, vilken endast händelserna kunna bryta". Mussolini hyllades entusiastiskt av de församlade människomassorna, som höjde ropen "Tunis" och "Malta" samt "Vårt Medelhav". Efter manifestationens slut drog ett stort demonstrationståg av studenter genom Roms gator. Studenterna ropade "Ned med England och Frankrike, Heil Hitler". (TT fr Havas)

Stort slag i Kina. Officiellt meddelades i Chungking 9/5, att japanarna efter 6 dagars strider i södra Honan förlorat över 5.000 man i stupade. Drabbningen är den största i Kinakriget på nära två års tid. (TT fr Chungking)

Japans politik. Japanska krigsministern Hata förklarade 7/9 i Tokyo, att det nu var tid för Japan att taga sitt öde i sina händer med fastare beslutsamhet, emedan både med hänsyn till det inrikes- och utrikespolitiska läget det japanska kejsarrikets uppstigande eller undergång står på spel. Japan måste mer än förut ställas in på det totala kriget. Detta fordrar nya offer och bördor samt undanskjutande av alla privatintressen till förmån för statens väl, och för att man skall kunna genomföra den stora uppgiften att bygga upp en ny ordning i Fjärran Östern. Hata

253:5

10 maj 1940

förklarade vidare, att den japanska krigsmakten tillkämpat sig stora framgångar på den kinesiska fronten. Regeringen Chiang Kai-shek fortsätter emellertid sitt motstånd och understödes fortfarande av tredje makter. Det politiska läget i Ostasien tillåter ingen optimism.

(TT fr DNB)

x

254:1

11 maj 1940

<u>Tyskt memorandum till Belgien och Holland.</u> – Officiellt meddelas 10/5 i Berlin: Tyska riksregeringen har till belgiska och nederländska regeringarna riktat ett memorandum, vari det heter: "Riksregeringen är sedan länge på det klara med den brittiska och franska krigspolitikens huvudmål. Det består i att utvidga kriget till andra länder och i att missbruka deras folk till hjälp- och legotrupper åt England och Frankrike. Det senaste försöket i denna riktning var planen att med Norges hjälp besätta Skandinavien för att här upprätta en ny front mot Tyskland. Blott genom Tysklands ingripande i sista stund omintetgjordes denna avsikt. Tyskland har inför världsoffentligheten framlagt dokumentariskt bevis härför. Genast efter det den brittisk-franska aktionen i Skaninavien strandat ha England och Frankrike åter upptagit sin krigsutvidgningspolitik i annan riktning. Så förkunnade den brittiske premiärministern ännu medan de brittiska trupperna voro på flyktliknande återtåg från Norge, att England till följd av det ändrade läget i Skandinavien nu var i tillfälle att förlägga tyngdpunkten av sin flotta till Medelhavet och att engelska och franska enheter redan voro på väg till Alexandria. Medelhavet blev nu medelpunkt i den engelsk-franska krigspropagandan. Denna skulle dels överskyla nederlaget i Skandinavien och de stora prestigeförluster som landet lidit inför det egna folket och världen, dels skulle härigenom sken ges av att Balkan

nu hade utsetts till nästa krigsskådeplats mot Tyskland. I verkligheten hade emellertid denna skenbara flyttning av den engelsk-franska krigspolitiken till Medelhavet ett helt annat syfte: den var ingenting annat än en diversionsmanöver i största stil för att föra Tyskland bakom ljuset beträffande den egentliga riktningen av nästa engelsk-franska angrepp. Ty, såsom riksregeringen sedan länge känner till, är Englands och Frankrikes verkliga mål att sätta in det noggrant förberedda och nu omedelbart förestående angreppet mot Tyskland i väster för att över belgiskt och nederländskt område nå Ruhrområdet. Tyskland har erkänt och respekterat Belgiens och Nederländernas integritet under den självklara förutsättningen att dessa båda länder i händelse av ett krig mellan Tyskland och England-Frankrike skulle bevara den striktaste neutralitet. Belgien och Nederländerna ha icke uppfyllt detta villkor. De ha visserligen hittills sökt bevara det yttre skenet av neutralitet, men i verkligheten ha båda länderna fullt ensidigt gynnat Tysklands krigsmotståndare och främjat deras avsikter.

På grundval av föreliggande material och i synnerhet de bifogade rapporterna från riksinrikesministeriet av 29/3 1940 och krigsmaktens överkommando av 4/5 1940 konstaterar riksregeringen följande: 1) Sedan krigsutbrottet har den belgiska och nederländska pressen överbjudit de engelska och franska tidningarna i sina fientliga yttranden mot Tyskland. 2) Nederländerna ha i förening med belgiska kretsar lånat sig till att

25423

11 maj 1940

under flagrantaste kränkning av sina enklaste neutralitetsplikter stödja den engelska Secret and Intelligence Services försök att framkalla en revolution i Tyskland. 3) Den kungliga belgiska och den kungliga nederländska regeringens åtgärder på det militära området tala ett ännu tydligare språk. De lämna ovederläggligt bevis på den belgiska och nederländska politikens verkliga avsikter. De stå vidare i skarpaste motsats till alla förklaringar från den kungliga belgiska och den kungliga nederländska regeringen, att de med all kraft och åt alla håll skulle förhindra, att deras statsterritorium användes som genomgångsland eller som operationsbas till lands, till sjöss och i luften. 4) Sålunda har t.ex. Belgien uteslutande befäst sin ostgräns mot Tyskland, medan det icke alls anlagt några befästningar vid sin gräns mot Frankrike. 5) Nederländerna utgöra en lika öppen och oförsvarad infallsport för de brittiska flygstridskrafterna. Sedan krigsutbrottet ha engelska flygare nästan dagligen synts över tysk mark med kurs från Holland. 127 dylika engelska överflygningar ha klart och tydligt bevisats i alla detaljer och anmälts för den kungliga nederländska regeringen. I verkligheten är emellertid deras antal mycket större. Det stora antalet överflygningar och det förhållandet att den kungliga nederländska regeringen icke träffat några verksamma åtgärder häremot bevisa tydligt, att det engelska flyg-

vapnet med den kungliga nederländska regeringens goda minne systematiskt gjort nederländskt territorium till utgångspunkt för sina operationer mot Tyskland. 6) Ett ännu tydligare bevis på den verkliga belgiska och nederländska inställningen är emellertid den enbart mot Tyskland riktade uppmarschen av samtliga mobiliserade belgiska och nederländska trupper. 7) Denna anhopning av belgiska och nederländska trupper vid den tyska gränsen företogs vid en tidpunkt då Tyskland inte alls koncentrerat några trupper vid sina gränser mot Belgien och Nederländerna, medan England och Frankrike däremot samlade en stark, motoriserad anfallsarmé vid belgisk-franska gränsen. Detta handlingssätt blir emellertid förståeligt, när man vet, att dessa åtgärder träffats i intimaste, på förhand avtalat samförstånd med den engelsk-franska generalstaben, och att de belgiska och nederländska trupperna aldrig ansett sig vara något annat än förtruppen till den engelsk-franska anfallsarmén. 8) Bevis som riksregeringen är i besittning av ge vid handen att Englands och Frankrikes förberedelser på belgiskt och nederländskt område för angreppet på Tyskland redan gjort stora framsteg. Så ha redan sedan längre tid tillbaka alla de hinder vid den belgiska gränsen mot Frankrike som skulle kunna stå i vägen för den engelsk-franska anfallsarméns inmarsch röjts undan. Flygplatser i Belgien och Nederländerna ha rekognoscerats av engelska och franska officerare och anstalter vidtagits för deras utbyggande. Belgien hade

254:5

11 maj 1940

ställt transportmateriel i beredskap vid gränsen, och sedan kort tid ha förtrupper av staber och truppdelar ur den engelsk-franska armén anlänt till olika delar av Belgien och Nederländerna.

Riksregeringen förklarar vidare, att Tyskland icke har för avsikt att genom dessa åtgärder göra intrång på konungariket Belgiens och konungariket Nederländernas suveränitet eller på dessa länders europeiska eller utomeuropeiska besittningar vare sig nu eller för framtiden. Den kungliga belgiska och den kungliga nederländska regeringen ha emellertid ännu i dag möjlighet att i sista ögonblicket trygga sina folks bästa genom att sörja för att intet motstånd göres mot de tyska trupperna. Riksregeringen uppmanar härmed de båda regeringarna att ofördröjligen ge de order som fordras härför. Om de tyska trupperna stöta på motstånd i Belgien eller Nederländerna, skall detta brytas med alla medel. För de följder som därigenom uppkomma och den oundvikliga blodsutgjutelse som uppstår komma den kungliga belgiska och den kungliga nederländska regeringen att ensamma få bära ansvaret". (TT fr Berlin)

Tyskt memorandum till Luxemburg.

Officiellt meddelas 10/5 i Berlin: Tyska riksregeringen har till Luxemburgs regering riktat ett memorandum. Riksregeringen konstaterar däri, att den har "tillförlitliga uppgifter om att England och Frankrike vid fullföljandet av sin krigsutvidgningspolitik beslutat, att inom den

254:6

11 maj 1940

närmaste tiden angripa Tyskland över belgiskt och holländskt territorium. För att avvärja det förestående angreppet ha de tyska trupperna fått order att säkerställa dessa båda länders neutralitet. Då den av Frankrike och England beslutade offensiven även kommer att beröra Luxemburgs område, ser sig riksregeringen nödsakad att utsträcka de för avvärjandet av angreppet inledda militära operationerna även till Luxemburgs territorium. Riksregeringen ger emellertid den storhertigliga luxemburgska regeringen den försäkran, att Tyskland icke har för avsikt att genom sina åtgärder kränka storhertigdömets territoriella integritet och politiska oberoende nu eller i framtiden." (TT fr Berlin)

Tysk offensiv i väster.

Tyska krigsmaktens överkommando meddelar: "Med anledning av den omedelbart förestående fientliga krigsutvidgningen på belgiskt och holländskt område och det därmed förbundna hotet mot Ruhrområdet har den tyska västarmén på morgonen 10/5 på bredaste front gått till angrepp över den tyska västgränsen. Samtidigt har flygvapnet med stor framgång angripit de fientliga flygplatserna och kraftigt ingripit till arméns stöd vid markstriderna. För att leda samtliga krigsmaktens operationer har ledaren och högste befälhavaren begivit sig till fronten". (TT fr DNB)

254:7

11 maj 1940

<u>Upprop av Hitler.</u> Rikskansler Hitler riktade 10/5 ett upprop till soldaterna vid västfronten, vari det heter: "Stunden för den avgörande striden om den tyska nationens framtid har kommit. Sedan 300 år har det varit de engelska och franska makthavarnas mål att förhindra varje verklig konsolidering av Europa samt framför allt att hålla Tyskland svagt och vanmäktigt. För detta ändamål har enbart Frankrike under två århundraden förklarat Tyskland krig 31 gånger. Nu har det inträffat, som vi redan sedan många månader alltid sågo framför oss som en hotande fara. England och Frankrike försöka med användande av en jättelik avledningsmanöver i sydöstra Europa göra en framstöt mot Ruhrområdet över Holland och Belgien. Soldater på västfronten! Därmed har stunden nu kommit för eder, Den strid som börjar i dag avgör det tyska folkets öde för de närmaste tusen åren. Gör eder plikt! Det tyska folket är hos eder med sina välgångsönskningar". (TT fr DNB)

<u>Uttalande av Ribbentrop.</u> Riksutrikesminister von Ribbentrop avgav 10/5 en förklaring inför pressen, vari det bl.a. hette: "Under gårdagen blev det bekant för riksregeringen, att England givit belgiska och holländska regeringarna meddelande om en omedelbart förestående landsättning av engelska trupper på belgiskt och holländskt territorium. Detta meddelande sammanfaller med de i riks-

254:8

11 maj 1940

regeringens hand befintliga ovederläggliga bevisen för en uppmarsch av den engelska och franska armén och för ett omedelbart förestående angrepp mot Ruhrområdet över belgiskt och holländskt territorium. Der Führer är icke villig att låta Ruhrområdet, detta viktiga tyska näringslivscentrum, utsättas för en ny engelsk-fransk aggression. Han har därför beslutat, att nu ta Belgiens och Hollands neutralitet under sitt beskydd gentemot de engelska och franska angriparna. Den tyska armén kommer nu att med England och Frankrike tala det enda språk som deras nuvarande makthavare synes förstå och slutgiltigt göra upp räkningen med dessa makthavare". (TT fr DNB)

Tysk militärrapport om Holland och Belgien.

Bland de dokument, som officiellt publicerats i Tyskland i samband med det tyska angreppet finns en rapport om Holland och Belgien, vilken avgivits av tyska krigsmaktens överkommando till tyska regeringen 4/5. Rapporten är undertecknad av chefen för krigsmaktens överkommando, general Keitel och daterad 4/5 1940. Den innehåller i huvudsak följande: "Belgiske kungen förklarade 1936, att Belgien i framtiden skulle undvika varje anslutning till en stormakt och föra en politik som var oberoende av maktgrupperingen. Såsom en följd av denna oavhängighetspolitik kunde man förvänta, att från och med denna tidpunkt militära förberedelser skulle vidtas till försvar för oberoendet icke blott gentemot Tyskland utan

254:9

11 maj 1940

även gentemot Frankrike och England. Med anledning härav kan emellertid konstateras: Det belgiska befästningssystemet var sedan världskriget ensidigt riktat mot Tyskland. Vid tyska, luxemburgska och holländska gränserna uppstod ett djupt och tätt nät av starka gränsbefästningar. Gränsen mot Frankrike förblev däremot fullständigt obefäst. Redan i mars 1938 förklarade belgiske försvarsministern, general Denis, i en kammardebatt, att Belgien hade fria händer vid genomförandet av landets befästande, likväl med det förbehållet att det därvid 'kunde följa utländska råd respektive måste ta ad notam nödvändigheten av samarbete med andra stater'. Enligt sakernas läge hänförde sig denna antydan till Belgiens samarbete med Frankrike och England - under det att för befästandet av sydgränsen under år 1939 anslagits 90 miljarder franc, skulle för utbyggandet av den förut starkt befästa östgränsen ytterligare 270 miljarder franc beviljas. Belgien har icke gjort något för att bereda mark för en verkligt neutral hållning från befolkningens sida, framför allt gentemot den tyska armén. Under det att den intimaste förbindelse upprätthölls mellan de belgiska, franska och engelska arméerna tolererades fortfarande hetsen mot den tyska armén. De handlingar som omhändertagits i Warszawa i den polska generalstabens andra avdelning ge en obestridlig grundval för ett polskt-belgiskt samarbete i fråga om ut-

254:10

11 maj 1940

bytande av underrättelser om Tyskland. Den belgiska arméns styrkefördelning och uppmarsch är ensidigt riktad mot Tyskland. Mot en motståndare som går fram över den belgiska sydvästgränsen, kunna de där stående belgiska trupperna icke göra något nämnvärt motstånd. Ett sådan motstånd skall icke heller göras, då det ostridligt står fast att det 14/1 vid alla belgiska trupper vid sydvästgränsen och i Ardennerområdet utfärdades ett förbud mot att skjuta på inryckande engelska och franska trupper. Sedan oktober 1939 hopa sig tecknen på att Belgien icke blott gynnar England och Frankrike genom sin ensidiga militärpolitiska hållning, utan även på att det övergått till militära överenskommelser med de båda staterna. Det är bevisat, att från belgisk sida förberedelser träffats för den fransk-engelska inmarschen. De bevisa därmed likaledes förekomsten av belgisk-fransk-engelska generalstabsöverläggningar, vilka äro ensidigt riktade mot Tyskland. Gendarmeriet erhöll vid franska gränsen 6/11 1939 order att i händelse av en fransk inmarsch hålla vägarna fria och avlägsna alla civila fordon från inmarschvägarna. Under det att alla vägvisare och ortsskyltar avlägsnats i det tyska gränsområdet, ha de fått vara kvar i det franska gränsområdet eller återställts där. För att underlätta framtransporten av franska och engelska trupper iordningställdes järnvägsmateriel, däribland talrika lokomotiv, vid franska gränsen. Borgmästarna i Ardennerområdet erhöllo 10/12 1939 anvisning att vidta

254:11

11 maj 1940

förberedelser för inkvartering av ffanska trupper. I november och december 1939 uppehöllo sig franska stabsofficerare såsom förtrupper till en fransk inmarsch i trakten av Liége och i Ardennerområdet med de belgiska officerarnas vetskap. Av alla dessa klarlägganden framgår tydligt, att mellan Belgien och västmakterna finnas icke blott generalstabsöverenskommelser, utan att Belgien sedan mitten av oktober berett sig att öppet stödja västmakterna. Den belgiska hären tillfaller uppgiften att i närheten av gränsen uppehålla det väntade tyska motangreppet mot de engelsmän och fransmän som bryta fram mot Ruhr till dess de engelsk-franska styrkorna hunnit fram. Särskilt tungt vägande äro emellertid meddelanden från den senaste tiden, vilka otvetydigt visa, att England icke blott förbereder en inmarsch i Belgien, utan att engelsmän redan äro i Belgien och besatt viktiga punkter som flygplatser. Engelsmännen ha givetvis uppträtt förklädda. Till dessa rapporter komma meddelanden från de senaste dagarna ur fullt säker källa, att alltsedan slutet av april engelsk-franska förtrupper anlänt till en hel rad belgiska kommandoställen. Dessa meddelanden visa, att de engelsk-franska truppernas inmarsch i Belgien är att vänta inom kort.

Då de ansvariga nederländska myndigheterna flerfaldiga gånger understrukit landets neutralitets- och självständighetspolitik, hade man

254:12

11 maj 1940

väntat, att de nederländska myndigheterna till varje pris skulle upprätthålla denna självständighetspolitik åt alla sidor, och att landet skulle avvärja varje kränkning av neutraliteten, från vilket håll den än kunde komma. Den holländska härens uppmarsch vid krigsutbrottet 1939 räknade också med det faktum, att huvudfaran för landets neutralitet bestod i en engelsk landstigning. Under andra hälften av okt. företogs emellertid liksom i den belgiska hären en omgruppering av tyngdpunkten från kusten till Grebbelinjen. Den holländska härens ensidiga mobilisering med front mot öster, alltså mot Tyskland, har sedan dess icke ändrats i det stora hela. 12/1 ägde i Breda överläggningar rum mellan nederländska belgiska, engelska och franska generalstabsofficerare. Enligt ett meddelande av 2/2 levererar flygplansfabriken Koolhoven i Rotterdam flygplan till Frankrike. Såsom särskilt tungt vägande måste emellertid betraktas de talrika överflygningar av holländskt territorium som företagits av engelska flygplan, varvid intet tillräckligt motvärn eller över huvud taget intet motvärn alls förekommit. Flera andra rapporter om neutralitetsstridiga handlingar föreligga. Man har även iakttagit ljussignaler som avgivits på nederländskt område för brittiska maskiners räkning. De senast ingångna meddelandena ge bevis för att man nu med kortast möjliga frist måste räkna med att den engelsk-franska offensiven över Belgien och Holland insättes. Sålunda meddelade de senaste underrättelserna från Bryssel, att engelsmännen 'icke åter skulle låta sig överkommas av tyskarna' i Belgien och Holland. Vidare är det fastslaget,

254:13

11 maj 1940

att de omedelbara militära förberedelserna till angreppet äro i full gång, genom att engelsk-franska förtrupper sänts till belgiskt område. Dessutom visar den nederländska uppmarschens frontriktning och samtidigheten i de nederländska spärråtgärderna mot Tyskland det nära samarbete, som råder mellan den belgiska och den holländska generalstaben. Läget vid den tyska västgränsen har med vårens ankomst och den därmed förbundna förbättringen av terräng- och väderleksförhållandena antagit en hotande karaktär. Västmakterna vilja därför nu avstå från den s.k. förutsättningen av en tysk inmarsch, vilken de i själva verket enträget hoppats på, och å sin sida inom kort bryta fram mot Tyskland över belgiskt och holländskt område. Underlagen och beläggen för de i denna redogörelse anförda fakta finnas i krigsmaktens överkommandos förvar."

(DN fr DNB)

<u>Tyskt hot.</u>
<u>om vedergällning</u>
<u>för brittiskt</u>
<u>bombardemang.</u>

Officiellt meddelades 10/5 i Berlin: "10/5 bombarderade tre fientliga flygplan den öppna staden Freiburg i Breisgau, som icke har några militära anläggningar. Som vedergällning för denna folkrättsstridiga aktion skall det tyska flygvapnet svara på samma sätt. Från och med nu skall varje ytterligare planmässigt fientligt bombangrepp mot den tyska befolkningen besvaras med att ett fem gånger så stort antal tyska flygplan angripa en engelsk eller fransk stad". (TT fr DNB)

254:14

11 maj 1940

Holländsk krigskommuniké.

I en holländsk kommuniké heter det: Tidigt på morgonen 10/5 överskredo tyska trupper Nederländernas gräns och äro i kontakt med våra gränsstyrkor. Dessa ha fullgjort sina uppgifter i enlighet med den uppgjorda planen. Våra gränsstyrkor ha förstört broarna över floderna Maas och Ijsel. I det inre av landet ha fientliga plan försökt och i en del fall också lyckats landsätta fallskärmsstyrkor, varjämte flygplan också landat. En del av dessa flygplan misslyckades i sina landningsförsök, och fallskärmsstyrkorna, av vilka en del voro iförda holländska arméns uniform, omringades. (DN fr Amsterdam)

Proklamation av drottning Wilhelmina.

Drottning Wilhelmina utfärdade 10/5 en proklamation till det holländska folket. I proklamationen, som utsändes över Hilversums radio, förklarade drottningen: "Jag och min regering skola göra vår plikt. Under natten ha väpnade tyska styrkor utan minsta varning plötsligt gått till angrepp mot vårt område. Detta har gjorts trots det högtidliga löftet att vårt lands neutralitet skulle respekteras så länge vi själva upprätthöllo den. Jag framför härmed en flammande protest mot detta oerhörda löftesbrott och förakt för reglerna för samliv mellan ccivilisераde nationer". (TT fr Reuter)

254:15

11 maj 1940

Upprop av de Geer. Nederländske premiärministern de Geer har 10/5 utsänt ett upprop till befolkningen, vari det heter: "Inga meddelanden få utlämnas till fienden och intet göras, som kan vara honom till nytta. Fienden har ingen rätt att tvinga er därtill. Stanna i edra hem och var förvissade om att den holländska armén skall skydda er. Det är icke längre tillåtet att lyssna till de tyska radioutsändningarna. De belgiska, engelska och franska sändningarna få däremot åhöras". (TT fr Reuter)

Holland ansluter sig till västmakterna. Nederländska legationen i London meddelade 10/5: "Nederländerna äro nu Storbritanniens och Frankrikes allierade. Vår vädjan om hjälp till Storbritannien och Frankrike har besvarats och dessa länder skynda omedelbart till vårt bistånd".

Den nederländska radion meddelar, att Nederländernas utrikesminister 10/5 förklarade för den tyske ministern i Haag, att "nederländska regeringen med harm tillbakavisar antagandet att den skulle ha ingått någon överenskommelse med någon utländsk makt mot Tyskland. Inför det exempellösa tyska angreppet som utförts utan varning mot Nederländerna anser sig regeringen var i krig med Tyskland". (TT fr Reuter)

254:16

11 maj 1940

Belägringstillstånd i Nederländska Indien.	Från Batavia meddelades 10/5, att belägringstillstånd proklamerades i hela Nederländska Indien i samma ögonblick som de tyska trupperna överskredo Hollands gräns. Samtidigt vidtogos åtgärder för att internera alla manliga tyskar över 16 år som uppehålla sig i Nederländska Indien. (TT fr Havas)
Belägringstillstånd på Curaçao.	Belägringstillstånd har 10/5 proklamerats på Curaçao, och förberedelser ha träffats för alla eventualiteter. Guvernören har förklarat, att Curaçao såsom del av Nederländerna också befinner sig i krig med Tyskland. (TT fr Reuter)
Holländsk dagorder.	Överbefälhavaren för den nederländska armén och krigsmarinen har 10/5 utfärdat en dagorder, vari det heter: "Hennes majestät drottningen har beordrat mig att till den nederländska armén framföra uttrycken för hennes stora tillfredställelse över det sätt, varpå de nederländska trupperna bjuda motstånd mot kränkaren av vår neutralitet. Genom detta motstånd kan fiendens strategiska blixtanfall anses misslyckat. Våra truppers fasta hållning återspeglar sig i andan hos vårt folk, som visar lugn och beslutsamhet". (DN fr Haag)

254:17

11 maj 1940

<table>
<tr><td><u>Luftlandsatta trupper i Rotterdam</u>.</td><td>Från Amsterdam meddelas i London, att tyskarna på kvällen 10/5 voro i besittning av flyghamnen i Rotterdam, De tyska trupperna uppges vara landsatta från luften. Även i Haag har luftlandsättning av trupper ägt rum. (TT fr Reuter)</td></tr>
<tr><td><u>Belgisk protest mot det tyska angreppet.</u></td><td>Belgiske utrikesministern Spaak gjorde följande deklaration inför tyske ambassadören i Bryssel, när denne 10/5 avlade ett besök hos Spaak: "Den tyska armén har för en kort stund sedan angripit Belgien. Detta är andra gången sedan 1914 som det neutrala och lojala Belgien utsatts för invasion. Denna gång är brottet till och med större, emedan intet ultimatum, ingen not och ingen protest överlämnats till belgiska regeringen, som endast genom själva angreppet fått veta att fördragen mellan Belgien och Tyskland brutits. Detta brott kommer att uppröra världens samvete, och Tyskland får rättfärdiga sig inför historien. Belgien är beslutet att försvara sig i medvetande om att dess sak är rättfärdig och därför oövervinnelig". Den tyska noten överlämnades därefter till Spaak. (TT fr Reuter)</td></tr>
</table>

254:18

11 maj 1940

<u>Belgisk krigsförklaring.</u>

I Berlin meddelas: Det belgiska sändebudet i Berlin överlämnade 10/5 i tyska utrikesministeriet en not, vari Belgien officiellt förklarade, att det befinner sig i krig med Tyskland. (UP fr Berlin)

<u>Belgisk vädjan till västmakterna.</u>

Belgiske utrikesministern Spaak överlämnade 10/5 till de brittiska och franska ambassadörerna i Belgien en vädjan av följande lydelse: "Belgiska regeringen måste med beklagande meddela de franska och brittiska regeringarna, att belgiskt territorium angripits av tyska trupper trots det fördrag, som undertecknades av tyska regeringen 3/12 1937, och som ånyo bekräftades, då de nuvarande fientligheterna inleddes. Belgiska regeringen har beslutat att med hela sin kraft göra motstånd mot det angrepp, för vilket landet fallit offer. Regeringen vädjar till de franska och brittiska regeringarna, att den hjälp, som garanterats i fördrag och bekräftats i den allmänna överenskommelsen av 24/4 1937 skall lämnas Belgien utan dröjsmål. Den belgiska regeringen är också övertygad om att Frankrike och Storbritannien även äro villiga att förnya de försäkringar, som avgåvos 14/2 1916, och vilka även gälla Belgiska Kongo. Den belgiska regeringen är fullt och fast övertygad om att Frankrikes, Storbritanniens och Belgiens samlade ansträngningar skola tillförsäkra seger åt rättvisan liksom skett tidigare."

(TT fr Reuter)

254:19

~~11 maj~~ 1940

<u>Vädjan från Luxemburg till Frankrike.</u>

I Paris meddelas: Luxemburgs chargé d'affaires i Paris informerade 10/5 franska regeringen om att tyska armén i strid mot avgivna löften under natten trängt in i hertigdömet, och att detta följaktligen anhåller om Frankrikes hjälp. Franska regeringen svarade, att den skulle ge Luxemburg all den hjälp som stode i dess makt. (TT fr Havas)

<u>Proklamation av kung Leopold.</u>

Konung Leopold utsände natten till 10/5 en proklamation, vari det heter: "För andra gången på ett kvarts sekel har det lojala och neutrala Belgien angripits av det tyska riket trots de mest högtidliga förpliktelser. In i sista ögonblicket ha vi fyllt vår neutralitetsplikt. Tack vare de ansträngningar som hela vårt land påtagit sig är vårt lands kraft i dag oerhört mycket större än år 1914. Frankrike och Storbritannien ha redan lovat att stödja oss, och de första trupperna äro redan på väg för att förena sig med våra. Striden kommer att bli hård, men ingen kan tvivla på dess slutliga resultat. Liksom min far år 1914 har jag ställt mig i spetsen för armén med samma tro och samma förtröstan. Belgiens sak är ren, och med Guds hjälp skall den triumfera". (TT fr Havas)

254:20

11 maj 1940

Belgisk mobilisering.

I Bryssel meddelas: Allmän mobilisering proklamerades i Belgien 10/5. Konung Leopold har ställt sig i spetsen för den belgiska armén. Belgiska regeringen har förklarat Bryssel för en öppen stad och vidtagit alla anstalter för att trupper icke skola tåga genom huvudstaden. Ordföranden i flamländska national(s.I.)partiet de Clarcq och rexistpartiets ledare Degrelle ha arresterats. (TT fr Havas)

Bryssel skonas.

Sedan belgiska regeringen förklarat Bryssel för öppen stad och vidtagit alla åtgärder för att förbjuda trupper genommarsch genom staden, meddelades i Berlin 10/5, att tyska flygvapnet skulle respektera Bryssel såsom öppen stad så länge icke gatubarrikader upprättades eller trupprörelser företoges i staden. (TT fr DNB)

Fransk kommuniké.

Följande officiella kommuniké har 10/5 utsänts i Paris: Under de första timmarna 10/5 började tyska trupper tränga in i Holland, Belgien och Luxemburg. Under natten hade de franska arméerna legat i alarmberedskap. De berörda regeringarna ha vädjat om hjälp hos de allierades regeringar. Fienden har företagit flygbombangrepp mot norra och östra Frankrike. Bland de på morgonen bombarderade städerna voro Lyon, Nancy, Lille, Colmar, Pontoise och Luxeuil. I Lyon bombarderades aerodromen. De tyska flygarna fällde vidare flera bomber mot flygplatsen i Bron. Även över Paris flögo tyska flygare men inga bomber fälldes. (forts.)

254:21

11 maj 1940

I Paris meddelas, att franska trupper redan mellan kl. 6 och 7 på morgonen 10/5 gingo över gränsen till Belgien för att komma de belgiska trupperna till undsättning. (DN fr Paris)

Fransk regeringsombildning.

Från franska konseljpresidiet meddelades 10/5: Med hänsyn till omständigheterna har konseljpresident Reynaud ansett det nödvändigt att företa en regeringsombildning, varigenom alla politiska partiers stöd erhålles. Han har vädjat till förutvarande ministern, ordföranden i republikanska federationen. Louis Marin samt vice ordföranden i franska sociala partiet Ybarnégaray för att erhålla deras medverkan. De inträda i regeringen såsom ministrar utan portfölj och ingå i krigskabinettet. (TT fr Paris)

Chamberlain avgår.

Officiellt meddelades 10/5 i London, att Chamberlain avgått från sin post som premiärminister och att Winston Churchill antagit konungens uppdrag att bilda den nya regeringen. (TT fr London)

254:22

11 maj 1940

Tal av Chamberlain. I samband med sin avgång höll premiärminister Chamberlain 10/5 ett radiotal, i vilket han bl.a. yttrade: "Om Hitler räknat på våra inrikespolitiska meningsskiljaktigheter såsom hjälpmedel för sig, har han missuppfattat andan hos vårt folk. Vid detta kritiska tillfälle i kriget var det klart, att det som krävdes var bildandet av en regering, innefattande medlemmar av arbetarpartiet och den liberala oppositionen, d.v.s.. en enhetsfront. I går undersökte jag möjligheterna att bilda en sådan enhetsregering. I dag hade det blivit tydligt, att väsentlig sådan enhet kunde åvägabringas endast under en annan premiärminister. Min plikt var klar, och jag överlämnade min avskedsansökan till konungen. Så länge jag trodde, att det fanns utsikt att med ära bevara freden arbetade jag härför. Då det sista hoppet hade försvunnit och kriget icke längre kunde undvikas, strävade jag lika ihärdigt att föra kriget med hela min förmåga". Till slut framhöll Chamberlain, att alla engelsmän måste sluta upp kring den nye ledaren för att med förenad styrka och orubbat mod strida och arbeta till dess fienden besegrats. (TT fr London)

Island besatt. Det meddelades i London 10/5, att engelska trupper landstigit på Island för att skydda det mot en eventuell tysk invasion. (TT fr Havas)

254:23

11 maj 1940

Brittisk kommuniké om Island.

Brittiska utrikesministeriet meddelade 10/5: "Efter invasionen i Danmark har man måst räkna med möjligheten av en plötslig tysk landstigning på Island. Brittiska regeringen har därför beslutat förebygga denna eventualitet genom att själv landsätta en styrka på Island. Regeringen har givit isländska regeringen uttryckliga garantier för att styrkan landsatts endast för att trygga öns säkerhet mot en tysk invasion och att den skall dras tillbaka efter fientligheternas avslutande. Brittiska regeringen har låtit isländska regeringen veta, att den icke har för avsikt att blanda sig i några förvaltningsangelägenheter samt att den vidare är beredd att med isländska regeringen avsluta en handelsöverenskommelse, som man väntar skall bli fördelaktig för Islands invånare". (TT fr London)

Brittiska flottförluster.

Den tyska krigsmaktens överkommando meddelade 10/5: En tysk ubåt har i kustområdet vid Terschelling sänkt en engelsk ubåt. En tysk motortorpedbåt sänkte under operationer i Nordsjön en fientlig jagare med en torped. (TT fr DNB)

Mobilisering i Schweiz.

I Bern meddelas 10/5: Ett främmande flygplan fällde natten till 10/5 17 bomber sydväst om Basel, varvid den direkta järnvägslinjen Bern-Paris skadades. Schweiz har proklamerat allmän mobilisering. (TT fr Reuter)

254:24
11 maj 1940

Hollands representation.

Svenska regeringen har 10/5 beslutat tillmötesgå en framställning av nederländska regeringen rörande övertagandet av skyddet av de nederländska intressena i Danmark och Tyskland. (DN)

Svensk handelskommission till Sovjetunionen.

Svenska regeringen har 10/5 beslutat utse en kommission för förhandlingar med Sovjetunionen angående handelsutbytet mellan de båda länderna. Till ordförande i kommissionen har utsetts statsrådet Herman Eriksson och till vice ordförande Sveriges minister i Moskva, envoyén V. Assarsson. (DN)

x

12 maj 1940

Mörkläggning i Sverige.

I hela Sverige ha mörkläggningsövning anordnats från 12/5 tills vidare. (DN)

Norska städer ödelagda.

I ett officiellt norskt meddelande heter det: Staden Kristiansund har genom intensiva bombardemang av tyska flygplan 28/4 - 2/5 fullständigt förstörts. Staden, som hade en folkmängd på något över 15.000, var fullständigt öppen, utan militära anläggningar av något slag. Ingen soldat fanns i staden, ej heller krigsfartyg eller flygplan av norsk eller allierad nationalitet. Största delen av Molde har förstörts genom bombnedslag och brand 27/4 - 29/4. (TT fr NTB)

Engelsk minvarning.

Brittiska amiralitetet meddelade 11/5, att minor utan ytterligare varning kunna komma att utläggas i närheten av norska kusten från Bergen till Namsos. (TT fr Reuter)

Vädjan från drottning Wilhelmina till italienske kungen.

Drottning Wilhelmina har 11/5 telegrafiskt framfört en personlig vädjan till italienske konungen. Det heter i telegrammet: "Jag vädjar till de ädla känslor, som alltid besjälat huset Savoyen, för att åberopa ers majestäts höga auktoritet beträffande den konflikt i vilken Holland invecklats trots den strikta neutralitet som mitt land hållit fast vid i

255:2

12 maj 1940

enlighet med sina traditioner, och som det icke ett ögonblick avvikit från. Jag litar på att ers majestät skall använda sitt inflytande, så att civilbefolkningen må bli besparad krigets olyckor, och så att humanitetens principer må respekteras av alla krigförande utan undantag".
(TT fr Reuter)

Påven besvarar vädjan av kung Leopold.

Påven har 11/5 i telegram till konung Leopold, drottning Wilhelmina och storhertiginnan av Luxemburg sänt sin apostoliska välsignelse till deras folk och förklarat, att han skall bedja om att "denna svåra prövning måtte sluta med återställandet av deras fulla frihet och självständighet".

Konung Leopold hade skickat ett telegram till påven, vari det hette: "Trots sina upprepade bestämda löften att respektera Belgiens neutralitet och trots vår absolut neutrala hållning har Tyskland utan varning gått till angrepp mot Belgien. Mitt land, som håller sin ära högt och står vid sitt ord, försvarar sig med all makt. Tillåt mig att bedja ers helighet, katolicismens överhuvud, att med eder höga moraliska auktoritet stödja den sak för vilken vi kämpa med okuvlig beslutsamhet".

I sitt svar på påvens sympatibudskap yttrade drottning Wilhelmina: "Jag tackar uppriktigt eders helighet för sympatibudskapet och för edra böner för ett återupprättande av rättvisa och frihet. I förtröstan på Gud är mitt folk fast beslutet att använda hela sin kraft för att nå slutlig seger".
(TT fr Reuter)

255:3

12 maj 1940

Telegram från kung George.

Konung George har 11/5 sänt telegram till konung Leopold, drottning Wilhelmina och storhertiginnan av Luxemburg, vari han ger uttryck åt sin sympati för deras länder med hänsyn till det "brutala och absolut oberättigade tyska angreppet" samt uttalar sin övertygelse om de allierades slutliga seger. (DN fr London)

Franska trupper i Holland.

I Rotterdam meddelas: En fransk expeditionskår har 11/5 gått över den belgiska gränsen till Holland. (TT fr Reuter)

Amsterdam bombarderat.

I Amsterdam meddelas: På morgonen 11/5 bombarderades Amsterdam. Ett stort antal bomber, några av dem grovkalibriga, fälldes. Angreppet koncentrerades mot flygplatsen. Många fallskärmshoppare ha släppts ned. De holländska trupperna hålla fortfarande på med att leta efter de fallskärmstrupper som icke redan förintats. (TT fr Reuter)

Kuppförsök i Haag.

Från Haag meddelas: Ett kuppförsök gjordes 11/5 i Haag av civila tyskar och holländska nazister. Truppen hade för avsikt att sätta sig i besittning av stadens centrala punkter. Revolten nedslogs snabbt av holländska trupper. (DN fr Haag)

12 maj 1940

Belgisk krigsrapport. I en belgisk kommuniké 11/5 heter det: "Under dagen ha stora fientliga styrkor med stöd av tanks och av ständiga bombardemang från stora flygstridskrafters sida gått till angrepp i Maastrichtområdet, där de lyckats få fotfäste i våra ställningar. Kring Liège äro våra positioner intakta. Fienden har lidit stora förluster framför en del av våra befästningsverk. Det fientliga flyget har företagit systematiska bombardemang av talrika platser i en stor del av landet". (TT fr Havas)

Belgiskt fort taget. Tyska krigsmaktens överkommando meddelar: Fästningen Lièges starkaste fort Eben-Emael, som behärskar övergångarna över Maas och Albertkanalen vid och väster om Maastricht, har 11/5 givit sig. (TT fr Berlin)

Tyska flyget. Franska armékommandot konstaterar, att Tyskland 10/5 sände en flygarmada på minst 1.000 flygplan över Belgien, Holland och Luxemburg. (UP fr Paris)

Churchill bildar regering. I London meddelas officiellt: Regeringsombildningen i Storbritannien fullbordades 11/5. I det nya krigskabinettet är Churchill premiär- och försvarsminister, Chamberlain Lord President of the Council, Attlee Lord Privy Seal, lord Halifax utrikesminister samt Greenwood minister utan portfölj. Vidare utsågs till marinminister sir Albert V. Alexander, till krigsminister Eden samt flygminister sir Archibald Sinclair. Ledarna

för de tre i regeringen deltagande partierna, de må vara medlemmar av krigskabinettet eller ej, komma att konsulteras, då frågor uppstå vilka beröra regeringens allmänna karaktär och mål, däribland i fredsvillkoren.
(TT fr London)

Brittisk dementi om flygbombardemang.

Brittiska flygministeriet dementerade 11/5 påståendena från tyskt håll, att allierade flygplan bombarderat den öppna staden Freiburg.
(TT fr Havas)

Demonstrationer i Italien.

På ett flertal ställen i Rom ha antiengelska anslag 11/5 spikats upp. Vid studentdemonstrationer höjdes ropet: "Ned med demokratierna". I Milano ägde 10/5 stora studentdemonstrationer för Tyskland rum.

Understatssekreteraren i italienska marinministeriet, amiral Cavagnari, höll 11/5 ett tal i senaten, vari han bl.a. yttrade: "Det geografiska, strategiska och ekonomiska läget i Medelhavet måste förändras, emedan det strider mot folkens naturliga rättigheter". Beträffande krigets återverkan på Italien, framhöll amiralen, att den stränga kontroll som Storbritannien och Frankrike utöva över den internationella sjöhandeln i synnerhet gör sig kännbar i Medelhavsländerna. (UP fr Reuter)

255:6

12 maj 1940

Japansk not om Nederländska Indien.

Det japanska kabinettet har 11/5 vid extraordinärt sammanträde och efter ingående behandling av det nya läget i Europa och dess eventuella verkningar för Fjärran Österns vidkommande samt speciellt vad Nederländska Indien beträffar beslutat att sända en not till de ifrågakommande länderna. I noten betonas, att i överensstämmelse med utrikesminister Aritas deklarationer av 15/4 det europeiska lägets återverkning på Nederländska Indiens status quo icke är önskvärd med hänsyn till stabiliseringen av läget i Fjärran Östern. Japan kommer att betrakta varje ändring av Nederländska Indiens status quo som en allvarlig angelägenhet. (TT fr DNB)

Rumänsk regeringsombildning.

Officiellt meddelades 11/5 i Bukarest, att rumänska regeringen Tataresco avgått. Konungen har givit hittillsvarande konseljpresidenten Tatarescu i uppdrag att bilda den nya regeringen. Rekonstruktionen har kunnat företas utan att några mera genomgripande förändringar i regeringens sammansättning vidtagits. (UP fr Bukarest)

Allierade trupper till Västindien.

I London meddelas 11/5, att allierade styrkor landsatts på de holländska öarna Curaçao och Aruba i Västindien för att hindra eventuella tyska sabotagedåd. Förenta staternas regering har av de allierades diplomatiska representanter i Washington informerats om de allierades trupplandsättningar. (TT fr Reuter)

255:7

12 maj 1940

Tal av Roosevelt. President Roosevelt höll 10/5 ett tal till den åttonde pan-amerikanska vetenskapliga kongressen, varvid han bl.a. yttrade: "Jag är pacifist. Ni, som representera 21 amerikanska republiker, äro också pacifister. Men jag tror att vi, om det blir nödvändigt, skola gemensamt skydda och försvara vår vetenskap, vår kultur, vår frihet och vår civilisation med alla medel. De som söka dominera hundratals milj. människor på stora kontinentala områden skola om de lyckas därmed utvidga sin förryckta dröm till att söka omsluta alla mänskliga varelser och varje kvadratmil av jordytan. Detta förefaller vara det närmaste problem som den amerikanska kontinenten ställes inför. Kunna vi fortsätta vårt fredliga uppbyggnadsarbete om alla de andra kontinenterna av läggning eller tvång omfatta helt andra livsprinciper? Jag tror det icke. Tiden har förvisso kommit för oss att lägga fram denna fråga i verklighetens nyktra ljus och särskilt att handla enigt och målmedvetet". (DN fr Washington)

x

256:1

13 maj 1940

Denna dag har intet stoff ansetts böra medtagas i kalendariet.

257:1

14 maj 1940

Svenskt minfält. Officiellt meddelas 13/5 i Stockholm: För att underlätta den svenska neutralitetsvaktens verksamhet ha minor utlagts i Kogrundsrännan i södra Öresund i svenskt territorialvatten. (Sv.D.)

Tysk not om fallskärmstrupperna. Tyska utrikesministeriet har 13/5 genom skyddsmakternas förmedling till regeringarna i London, Bryssel, Paris och Haag överlämnat en not, vari under framhållande av de tyska fallskärmsjägarnas militära ställning meddelas, att om de tyska fallskärmstrupperna behandlas på sätt som strider mot folkrätten, skola de skarpaste repressalier användas mot tillfångatagna motståndare. Den franske konseljpresidenten Reynaud har 12/5 officiellt tillkännagivit följande: "Den tyska krigsmakten har i Belgien och Holland satt in fallskärmsjägare, som burit belgiska eller holländska uniformer eller också civila kläder. De franska trupperna ha fått order, att sådana tyska fallskärmsjägare, vilka råka i fångenskap i Frankrike, omedelbart skola arkebuseras". Med anledning härav meddelar tyska krigsmaktens överkommando bl.a." "Hr Reynauds påstående att tyska fallskärmsjägare burit utländska uniformer eller civila kläder är lögn. Fallskärmsbataljonerna äro reguljära formationer i den tyska krigsmakten. Deras uniform är allmänt känd och anpassad efter fallskärmsjägarnas speciella stridssätt. Den är icke att förväxla med någon uniform i utländska arméer. Skulle trots detta hr Reynaud söka en förevändning att

257:2

14 maj 1940

ge utlopp för sina känslor av hat mot de tappra fallskärmsjägarna, komma från den tyska krigsmaktens sida omedelbart repressalier att företagas mot detta exempellösa brott mot folkrätten. För varje skjuten tysk fallskärmsjägare skola framdeles tio franska soldater som ge sig nedskjutas". (TT fr Berlin)

Tyskar interneras i Frankrike och Storbritannien.

Det meddelades 13/5 i London, att alla manliga tyska och österrikiska flyktingar mellan 16 och 60 år, som uppehålla sig i östra och sydöstra England, skola interneras. Detta har beslutats såsom en säkerhetsåtgärd mot sabotage och hjälp åt eventuella tyska fallskärmssoldater. (DN fr London)

Enligt meddelande från Paris 13/5 skola alla tyskfödda interneras till förebyggande av sabotage. (DN fr Paris)

Hollands regering flyttar.

I London meddelas: Från Amsterdam meddelas officiellt, att holländska regeringen bytt uppehållsort i syfte att trygga sin fullständiga handlingsfrihet.
I Londonradion meddelades 13/5: Regeringen i Holland har enträget vädjat till hennes majestät drottningen att lämna landet, sedan det visat sig att fienden försökt bombardera drottningens uppehållsort samt avslöjat

257:3

14 maj 1940

planer på att ta henne till fånga. Drottning Wilhelmina har beslutat att ge efter för denna framställning, då hon anser sig bättre kunna sköta sina plikter från annat håll. Drottningen anlände till London 13/5. Enligt de nederländska lagarna kan drottningen även när hon är utomlands underskriva statshandlingar; dock skall hon åtföljas av några av regeringens medlemmar. Detta är även nu fallet, i det att holländske utrikesministern van Kleffens och kolonialministern Welter befinna sig i London. (DN fr London)

<u>Ny brittisk regering.</u>

Officiellt meddelas i London. Premiärminister Churchill kompletterade 12.och 13 maj ytterligare sin ministär. Lordkansler blev sir John Simon, finansminister sir Kingsley Wood, inrikesminister sir John Anderson, förrådsminister Herbert Morrison, informationsminister Duff Cooper, handelsminister sir Andrew Duncan, koloniminister lord Lloyd, minister för Indien och Burma L.S. Amery, hälsovårdsminister MacDonald, arbetsminister och minister för den nationella tjänsten Ernest Bevin, livsmedelsminister lord Woolton. Ernest Bevin blir också medlem av Privy Council.

Arbetarpartiets kongress i Bournemouth har med överväldigande majoritet antagit Attlees förslag om att godkänna arbetarpartiets medverkan i regeringen Churchill. Rösterna voro 2.413.000 för och 170.000 mot. (TT fr London)

257:4

14 maj 1940.

Tal av Churchill. Premiärminister Churchill höll 13/5 ett tal i underhuset och yttrade bl.a.: "Ett krigskabinett har bildats av fem medlemmar, som genom sin partitillhörighet ge uttryck åt nationens enighet. Det var nödvändigt, att krigskabinettet skulle bli färdigt omedelbart på grund av lägets allvar. Vi befinna oss i det inledande stadiet till en av de största sammandrabbningarna i historien. Jag säger här detsamma som jag sade till de ministrar som inträtt i min regering: Jag har intet att bjuda er annat än arbete och svett, tårar och blod. Vi ha intet annat framför oss än en skärseld av det mest fruktansvärda slag. Om ni fråga, vad vår politik går ut på, kan jag svara: Att föra krig, krig till lands, till sjöss och i luften med all den kraft Gud må ge oss. Om ni fråga, vad vårt mål är, kan jag besvara det med ett ord: seger. Vårt mål är seger till varje pris, seger trots all terror, seger, hur lång och hård kampen än må bli, ty utan seger måste vi uppge hoppet om fortsatt existens. Må vi förstå, att det annars icke blir någon fortsatt existens för det brittiska imperiet och allt vad det representerar. Jag griper mig an med min uppgift med hopp och optimism. Jag är viss om att vår sak icke skall lida nederlag. Jag anser mig i detta ögonblick ha rätt att begära hjälp av er alla, och jag säger: Kom, låt oss gå fram sida vid sida med enad styrka." - En av Churchill framlagd resolution antogs med 381 röster. Ingen röstade emot. (TT fr Reuter)

257:5

14 maj 1940

<u>Brittiska flottförluster</u>.

Det meddelades 13/5 i Berlin: I mellersta Nordsjön ha tyska bombflygare sänkt en brittisk kryssare av modernaste typ. En annan kryssare blev mycket svårt skadad i Ofotenfjorden. Likaså sänktes en jagare 12/5. (TT fr DNB)

<u>Brittisk ubåsförlust</u>.

Brittiska marinministeriet meddelade 13/5 i en kommuniké, att ubåten "Seal" icke avhörts och måste anses ha gått förlorad. (TT fr Reuter)

<u>Italiensk beredskap</u>.

I Rom meddelas 13/5: Mussolini har givit order om kraftiga militära förstärkningar vid italienska västkusten, i dalgångarna och i alpdistrikten på gränsen mot Frankrike. Åtgärden motiveras av en fransk aktion på andra sidan gränsen. (Sv.D. fr Rom)

<u>Rysk-jugoslaviskt handelsavtal</u>.

I Moskva meddelas: 11/5 undertecknades i Moskva ett fördrag angående handel och sjöfart mellan Sovjetunionen och Jugoslavien. Det totala handelsutbytet mellan Sovjetunionen och Jugoslavien skall 1940-1941 uppgå till 176 milj. dinarer. Sovjetunionen avser att från Jugoslavien importera koppar, bly- och zinkkoncentrat, fettämnen m.m. samt att till Jugoslavien exportera lantbruks- och andra maskiner, olja, bomull m.m. (TT fr Tass)

257:6

14 maj 1940

Beredskap i Egypten.

Från Kairo meddelades 13/5: Såsom en ren försiktighetsåtgärd ha de brittiska och egyptiska styrkorna gått i beredskapsställningar. Premiärminister Ali Maher Pascha har bemyndigat guvernören över västra ökenområdet att om så anses nödvändigt evakuera städerna Sollum, Sidi-el-Barrani och Mersa Matruh. (TT fr Reuter)

Tal av Hull.

Amerikanska utrikesministern Cordell Hull höll 13/5 ett tal inför det amerikanska sällskapet för internationell rätt. Utrikesministern yttrade bl.a.: "Faran för ett nytt återfall i de förhållanden av internationell anarki som utmärkte de mörka tidsåldrarna har i dag dykt upp vid horisonten. Vår egen nation - trots att den är mäktig och besluten att fortsätta att leva i fred, att bevara sina omhuldade institutioner och främja sina medborgares välfärd - är icke säker för detta hot. Vi kunna icke utestänga det genom att försöka isolera oss och inskränka oss till vår ö". I fortsättningen utvecklade Hull, att Förenta staterna, ställda inför rådande förhållanden, icke ha annat val än att utvidga rustningsprogrammet till "den nivå som är nödvändig för att i full utsträckning skaffa vårt land de erforderliga medlen att försvara dess säkerhet och rättmätiga intressen. Aldrig förr har det varit nödvändigare för amerikanerna att sluta upp kring Förenta staternas ansträngningar

257:7

14 maj 1940

att använda den stora tyngden av sitt moraliska inflytande till förmån för hävdandet och återupplivandet av ordningens grundläggande principer i enlighet med lagen. Jag är säker på att vi och de andra som hysa samma tro som vi, icke skola svika i den tron eller underlåta att göra allt som är möjligt för att återställa och utvidga en effektiv internationell rätts fulla inflytande på förbindelserna nationerna emellan".

(TT fr Reuter)

x

258:d

15 maj 1940

Guerillakrig i Norge.

Enligt vad de tyska myndigheterna i Oslo meddelade 14/5, pågick ett våld- samt guerillakrig på linjen Kongsvinger-Röros, där unga norrmän ständigt vålla de tyska trupperna förluster och dolda i skogarna trotsa ansträngningarna från pacificeringstruppernas sida att bryta motståndet. Alla norrmän, som med vapen i hand påträffades inom detta område, skulle ställas inför tysk ståndrätt. (Sv.D. fr Oslo)

Holland kapitulerar.

I Berlin meddelas 14/5: Överbefälhavaren för de holländska trupperna har uppmanat hela den holländska armén att nedlägga vapnen. (TT fr DNB)

Holländsk deklaration.

Nederländska legationen i London har 14/5 utsänt följande kummuniké: "Högste befälhavaren för den nederländska armén har utsänt en proklamation till sina trupper att striden skall upphöra. I proklamationen tillägges emellertid, att striden i Zeeland fortsatts. Beslutet om inställandet av fientligheterna fattades sent på kvällen 14/5. Fientliga trupper i stort antal hade lyckats gå över Moerdijk-broarna och återta Rotterdam, som dessförinnan häftigt bombarderats. Följaktligen låg landets hjärta öppet för fienden, och arméns huvudstyrkor bakom Hollands 'våta linje' hotades omedelbart av ett fientligt angrepp i ryggen. Under

15 maj 1940

dessa omständigheter och "för att förhindra ett fullständigt förstörande av landet kom överbefälhavaren till den slutsatsen att vidare motstånd blivit meningslöst och därför borde inställas. I enlighet med det beslut som fattats av holländska regeringen består emellertid krigstillståndet mellan Nederländerna och Tyskland fortfarande".

(TT fr Reuter)

Proklamation av drottning Wilhelmina.

En proklamation från drottning Wilhelmina upplästes 14/5 i den nederländska radion. I proklamationen heter det: "Så snart det blev tydligt att vi och våra ministrar icke längre i trygghet kunde styra vårt land i Nederländerna beslöto vi mycket mot vår vilja att flytta regeringens säte till utlandet. Så snart läget tillåter skola vi återvända till Nederländerna. I mitt hjärta är jag med mina landsmän i Nederländerna. Med Guds hjälp skola vi vinna". (TT fr Reuter)

Holländska regeringen i London.

Under ledning av ministerpresidenten de Geer har den holländska regeringen 14/5 etablerat sig i London. Holländske ministern i London har meddelat, att drottning Wilhelmina även ämnar styra Nederländska Indien från London. Ministern tillade, att den "femte kolonnens" operationer haft mycket svåra verkningar i Holland. (JP fr London)

258:3

15 maj 1940

Belgisk krigsrapport.

I den belgiska kvällskommunikén 14/5 heter det: "Under natten mellan den 13 och 14 maj ha de belgiska styrkorna i god ordning och utan att lida förluster förflyttat sig till nya ställningar, vilkas försvar de utbygga i enlighet med operationsplanen. De ha på båda sidor stöd av de allierades arméer. Namurställningen motstår med kraft de våldsamma anfallen från mekaniserade trupper, som stödjas av bombflygförband". I Bryssel meddelas, att belgiska regeringen beslutat stanna kvar i huvudstaden. Samtliga ministrar förbli kvar på sina poster. Under de senaste dagarna ha tyska fallskärmstrupper landsatts i Bryssels förstäder.

(TT fr Havas)

Drabbning vid Meuse.

I Paris meddelas: Krigets första stora drabbning - slaget vid Meuse - har inletts. De tre första dagarna efter den tyska invasionen i Holland Belgien och Luxemburg karakteriserades av strider, som trots sin våldsamhet endast voro att anse som förpostfäktningar mot de belgiska avdelningar, som veko tillbaka under strid för att skydda uppmarschen av de fransk-brittiska truppernas huvudstyrka. (TT fr Havas)

258:4

15 maj 1940

<u>Brittiska regeringen</u>.

Officiellt meddelas i London: Churchills regering kompletterades ytterligare 14/5. De nyutnämnda äro bl.a.: Minister för dominions viscount Caldecote, minister för Skottland Ernest Brown, minister för flygplanstillverkningen lord Beaverbrook, minister för den ekonomiska krigföringen Hugh Dalton, minister för sjöfarten Ronald Cross, transportminister sir John Reith, jordbruks- och fiskeriminister R.S. Hudson samt kansler för hertigdömet Lancaster lord Hankey.
(DN fr London)

<u>Finansiellt tremaktsavtal</u>.

Belgiska, engelska och franska finansministrarna ha 14/5 avslutit ett tremaktsavtal om finansiella frågor, varigenom ömsesidiga finansiella lättnader garanteras för reglering av ländernas utgifter vad beträffar Belgien och Frankrike å ena sidan samt Belgien och Storbritannien å den andra. (TT fr Reuter)

<u>Fartygsförluster</u>.

Brittiska amiralitetets rapport över fartygsförluster under veckan som slutade 5/5 upptar 1 brittiskt fartyg på 6.000 ton. Inga neutrala eller allierade fartyg gingo förlorade. 31 tyska fartyg på 171.049 ton ha tagits eller sänkts under tiden 6/5 - 11/5. Sammanlagda tyska förlusterna i handelstonnage uppgå därmed till 625.000 ton, vartill kan läggas 165.000 ton i fartyg, som sänkts av de allierade, men vars namn

258:5

15 maj 1940

icke kunnat utrönas. (TT fr Reuter)

Panamerikansk protest mot Tyskland.

Förenta staternas regering har 14/5 förklarat sig beredd att ansluta sig till de andra amerikanska republikerna för att avge en samfälld protestdeklaration mot Tysklands invasion av Holland och Belgien. En dylik protest har föreslagits av Uruguay. (TT fr Reuter)

Brittiska flottförluster.

I Berlin meddelas 14/5, att två brittiska kryssare sänkts och en kryssare träffats svårt av en bomb och satts i brand utanför holländska kusten. Vidare sänktes en jagare. (TT fr DNB)

x

259:1

16 maj 1940

<u>Brittisk dementi om flottförluster.</u> Det brittiska amiralitetet dementerade 15/5 kategoriskt alla tyska uppgifter om fartygssänkningar utanför holländska kusten med undantag för en: jagaren "Valentine", som vid ett flygangrepp skadats och måste sättas på land. (TT fr London)

<u>Brittisk neutralitetskränkning.</u> 6 brittiska flygplan överflögo 15/5 svenskt territorium i närheten av Riksgränsens station. 4 bomber fälldes därvid på svenskt område. Bomberna vållade ingen skada. Planen utsattes för beskjutning av neutralitetsvakten.

Svenska utrikesdepartementet meddelar, att svenska beskickningen i London beordrats att med anledning av det inträffade inlägga protest hos brittiska regeringen. (DN)

<u>Hollands kapitulation.</u> Tyska krigsmaktens överkommando meddelar: Holländska arméns kapitulation undertecknades 15/5 av tyske överbefälhavaren och överbefälhavaren för holländska armén och flottan. (TT fr DNB)

259:2

16 maj 1940

Hollands förluster.

I ett tal inför franska pressen 15/5 i Paris hyllade nederländske utrikesministern van Kleffens de holländska soldaternas hjältemod. Han yttrade bl.a.: "Vi hade 400.000 man under fanorna. En fjärdedel av dem dödades. Vissa regementen, särskilt grenadjärerna, förlorade 80 % av sin manskapsstyrka under försöken att återta aerodromer, vilka fallit i tyskarnas händer. Striden fortsätter och skall fortsättas till dess seger vunnits. Nederländska Indien har en befolkning på 70 milj. människor och har stora resurser i råvaror, vilka kunna bli av stor betydelse för konfliktens utgång och vilka nu icke längre äro tillgängliga för fienden, utan tvärtom i större utsträckning stå till de allierades förfogande. Utanför det holländska området skola vi vidare uppställa nya kontingenter. En del av våra trupper ha kunnat bege sig till Belgien, och jag hoppas, att vi snart skola ha nya kadrer och nya militära enheter."

(DN fr Paris)

Tyskt genombrott vid Sedan.

Tyska krigsmaktens överkommando meddelade 15/5: "I Belgien ha våra divisioner, som tränga fram tätt efter den vikande motståndaren, nått Dyleställningen. Mellan Namur och Givet ha tyskarna tillkämpat sig övergången över Meuse på bred front. Vid övergången över Meuse i Sedanområdet har under intimaste samverkan med flygvapnet Frankrikes skyddsvall, Maginotlinjen, genombrutits i dess förläng-

16 maj 1940

ning mot nordväst. Motståndarens sammanlagda förluster uppgingo 14/5 till över 200 flygplan. 35 egna flygplan saknas." (TT fr DNB)

Brittiska kontrollbaser stängas.

Brittiska krigsministeriet meddelade 15/5 officiellt, att kontrabandskontrollbaserna i The Downs och Kirkwall stängts. (TT fr Havas)

Ransonering i England.

Brittiske livsmedelsministern Lord Woolton höll 15/5 ett anförande i radio, varvid han redogjorde för en del förestående inskränkningar i veckoransonerna. Sålunda skulle smörransonen minskas från 8 till 4 ounces pr person och vecka fr.o.m. 3/6 och sockerransonen från 12 till 8 ounces från 27/5. Även ransonen av bacon skulle minskas och ransoneringen av glykos införas från 1/6. Inskränkningarna i smör och baconransonerna bero på att Storbritannien icke längre kan påräkna leveranser från Skandinavien och Holland. Den minskade sockerransoneringen är en följd av att skörden i Västindien slagit fel. (TT fr Reuter)

Läget i Rumänien.

Det meddelades från Bukarest 15/5, att några av Järngardets ledare, som nyligen blivit frigivna från koncentrationslägren, åter satt i gång med sin politiska propaganda mot den rumänska regeringen. (UP fr Bukarest)

259:4

16 maj 1940

<u>Amerikanarna hem</u>. Förenta staternas utrikesdepartement har 15/5 utsänt en allmän uppmaning till amerikanska medborgare i västra och södra Europa att resa hem till Amerika. (TT fr Reuter)

x

260:1

17 maj 1940

Norsk tjf. försvarsminister. Officiellt meddelas från norska regeringen: Under försvarsminister Ljungbergs resa till London och Paris har stortingsmannen major Sven Nielsen 16/5 övertagit ledningen av norska försvarsdepartementet.
(TT fr NTB)

Uttalande av Spaak. Belgiske utrikesministern Spaak meddelade 16/5, att läget är allvarligt. Han förklarade bl.a.: "Den tyska taktiken består i att angripa endast på en liten front, men att där samla sådana mängder materiel och stödja angreppet med så stora flygstyrkor, att försvararnas uppgift blir utomordentligt svår. Denna taktik gör, att det tyska överkommandot kan vinna terräng, men till priset av väldiga förluster i människoliv och materiel. Även det tyska flygvapnet, som fortfarande sätter in två à tre gånger så stora styrkor som de allierade, gör fruktansvärda offer. Trots de utståndna strapatserna är truppenas moral utmärkt, särskilt sedan förbindelse upprättats mellan de belgiska och allierade trupperna".
(TT fr Havas)

Tal av Reynaud. Franske konseljpresidenten Reynaud höll 16/5 ett radiotal, varvid han bl.a. yttrade: "Tyskland har beslutat sätta allt på ett kort. Det har kastat sig över tre fria folk. Det var i går, i dag siktar det mot Frankrikes hjärta. Hitler vill vinna kriget på två månader, men med

17 maj 1940

dessa förtvivlade angrepp har han dömt sig, och han vet det. Eniga möta vi denna fara, i Frankrike som i England. Under trettio generationer ha fransmännen skapat Frankrike. Tio seklers fransk civilisation är nu i fara. Men vi äro beslutna att segra till varje pris."
(TT fr Havas)

Tal av Roosevelt. President Roosevelt framförde 16/5 personligen ett meddelande till amerikanska kongressen, vari han äskade anslag på 1.182 milj. dollar för militära utgifter. Han yttrade härvid bl.a.: "Vårt ideål är alltjämt fred hemma och utomlands. Icke desto mindre stå vi beredda att icke blott ge ut miljontals dollar för vårt försvar, utan också att ge vårt arbete, ja, t.o.m. våra liv för bevarandet av våra amerikanska fri- och rättigheter. Jag ber kongressen att icke vidta några åtgärder som på något sätt skulle kunna försvåra leveransen av amerikanska flygplan till främmande nationer. Våra egna livsintressen äro vitt spridda, och mer än någonsin har skyddet av hela det amerikanska halvklotet mot invasion eller kontroll och herravälde från icke-amerikaners sida det samfällda stödet av 21 amerikanska republiker, däribland Förenta staterna. Jag skulle önska se vår nation utrustad för en produktionskapacitet av minst 50.000 flygplan pr år. Vidare tror jag, att nationen redan nu bör planera ett program som går ut på att skaffa oss 50.000 flygplan för armén och flottan".
(TT fr Reuter)

x

261:1

18 maj 1940

<u>Bryssel ockuperat.</u> Tyska krigsmaktens överkommando meddelar: Efter sammanbrottet av den söder om Louvain belägna engelsk-franska ställningen ha de tyska trupperna 17/5 marscherat in i Bryssel. Efter ett omfattningsangrepp föll Louvain 17/5. Tyska trupper ha efter hårda strider genombrutit Dyleställningen norr om Louvain. (TT fr DNB)

<u>Belgiska regeringen flyttar.</u> I en belgisk kommuniké 17/5 heter det: Den belgiska regeringen befinner sig sedan 16/5 i Ostende. (TT fr Havas)

<u>Dagorder av Gamelin.</u> De allierade lantstridskrafternas överbefälhavare general Gamelin har 17/5 utfärdat följande dagorder till trupperna: "Fosterlandets, våra allierades och världens öde beror av den pågående drabbningen. Engelska, belgiska, polska soldater och utländska frivilliga kämpa vid vår sida. Det brittiska flyget gör liksom det franska sin yttersta insats. Varje trupp, som icke kan rycka fram, bör låta sig dödas hellre än att överge det stycke av fosterjorden som anförtrotts i dess vård. Liksom alltid i de allvarliga ögonblicken i vår historia är lösenordet i dag: Segra eller dö. Vi måste segra". (TT fr Paris)

<u>Arbetsplikt i Schweiz.</u> Från Bern meddelas:
Fr.o.m. 1/6 tillämpas regeringsförordningen om obligatorisk arbetstjänst i Schweiz. Den gäller alla schweiziska medborgare i åldern 16–60 år. (TT fr Havas)

261:2

18 maj 1940

<u>Flygbeställning i USA</u>. De allierade ha beställt omkring 4.000 flygplan av alla typer i Förenta staterna till en kostnad av 650 milj. dollar, meddelade 17/5 den engelsk-franska inköpskommissionen. (TT fr Reuter)

<u>Japan och Nederländska Indien.</u> Japanska utrikesministeriet meddelade 17/5, att alla de krigförande europeiska nationerna utom Tyskland svarat på det meddelande som utrikesministeriet 11/5 lämnade beträffande Nederländska Indien. De ha alla godkänt den japanska regeringens deklarationer, vilka gå ut på att Japan icke önskar någon ändring i dessa öars status quo.

(TT fr Havas)

×

262:1

19 maj 1940

Dansk protest om Färöarna. Det meddelades 18/5 i Köpenhamn, att danska regeringen, sedan nu bekräftelse föreligger på att brittiska trupper besatt Färöarna, kommer att hos brittiska regeringen inlägga en protest häremot. (TT fr Ritzaus Bureau)

Antwerpen ockuperat. Tyska krigsmaktens överkommando meddelade 18/5: Genom ett snabbt angrepp har Antwerpens fästningsfront kunnat genombrytas. Tyska trupper ha trängt in i stadens inre. I Holland göra rensningsoperationerna på Zeelandöarna snabba framsteg. Den holländske kommendanten har nu erbjudit sig att kapitulera. (TT fr DNB)

Brittiska flygraider. Brittiska flygministeriet meddelar, att intensifierade operationer 17/5 förekommo mot de väg- och järnvägsförbindelser som användas av de tyska kolonnerna. Bland de mål, som brittiska flygvapnet angrep i Tyskland befann sig ett antal stora depåer, däribland tankanläggningar i Hamburg och Bremen. Tankanläggningar i Bergen i Norge angrepos även framgångsrikt. (TT fr Reuter)

Pétain inträder i franska regeringen. Officiellt meddelas 18/5 i Paris: Kabinettet Reynaud har ombildats på följande sätt: minister utan portfölj och vice konseljpresident marskalk Pétain, utrikesminister Daladier, konseljpresident och krigsminister Reynaud, inrikesminister Mandel, koloniminister Rolin, handelsminister Barety. (TT fr Havas)

268:2

19 maj 1940

Tal av Reynaud. Med anledning av den franska regeringsombildningen 18/5 höll konseljpresident Reynaud ett radiotal, vari han bl.a. yttrade: "Läget är allvarligt, men ingalunda förtvivlat. Det är under förhållanden som dessa, som det franska folket visar vad det har inombords. Det glömmer sina egna lidanden för att blott tänka på fosterlandets fara. Det är icke ord som landet väntar av sin regering. De senaste åren har det hört alltför många ord. Det är handling som landet vill. Jag har nu fattat följande beslut: Segraren vid Verdun, den man tack vare vilken angriparna år 1916 icke kommo igenom, tack vare vilken den franska moralen år 1917 stramades åt för segern, marskalk Pétain, återkom i dag på morgonen från Madrid, där han gjort Frankrike så många tjänster. Han står hädanefter vid min sida som minister utan portfölj och vice konseljpresident samt ställer hela sin klokhet och sin styrka i landets tjänst. Han kommer att stanna där ända till segern. Under nuvarande omständigheter var det också nödvändigt, att regeringschefen ställdes på den mest utsatta posten, det var nödvändigt, att han åtog sig det tyngsta ansvar. Jag har därför övertagit ledningen av försvaret. Daladier övertar åter utrikesministeriet. Vad beträffar inrikesministerposten, vars uppgift plötsligt vuxit, tar Clemenceaus lärjunge Georges Mandel hand om den. Jag kan tillägga, att en diplomatförflyttning skall äga rum, vilken kommer

262:3

19 maj 1940

att ge den franska utrikespolitiken och dess representation i utlandet dess maximum av effektivitet. Hela den franska förvaltningen måste anpassa sig efter kriget. Krigets anda måste härska i verken liksom annorstädes. Varje försummelse skall ofördröjligen bestraffas. Varje fransman, han må vara i fält eller bakom fronten, måste i kväll tillsammans med mig avlägga den högtidliga eden att segra". (TT fr Havas)

Fredsvädjan från Roosevelt till Italien.

Det uppges i Rom, att Mussolini 18/5 avsände ett svar på en vädjan från President Roosevelt till Italien att bevara freden. (TT fr Havas)

Stöd åt Roosevelt.

Det meddelades 18/5 från Washington, att tre av Förenta staternas ledande republikaner, nämligen förre presidenten Herbert Hoover samt Landon och Frank Knox lovat stödja president Roosevelt i hans gigantiska upprustningsplaner. (TT fr Reuter)

Den panamerikanska protesten mot Tyskland.

I samband med en av Nationalkommittén för demokratierna 17/5 anordnad sympatimanifestation för Holland, Belgien och Luxemburg meddelades i Montevideo, att alla de amerikanska nationerna anslutit sig till Uruguays förslag om en gemensam protest till Tyskland mot invasionen i dessa tre länder. (TT fr Havas)

262:4

19 maj 1940

Tyska minor vid Sydafrika.

Tyska krigsmaktens överkommando meddelade 18/5: Enheter ur tyska krigsflottan ha lagt minor framför sydafrikanska hamnar, vilka tjäna som stödjepunkt för fientliga sjöstridskrafter. (TT fr DNB)

x

263:1

20 maj 1940

Mo i Rana taget. Från Norge meddelas: Staden Mo i Rana har 19/5 erövrats av de tyska trupperna. Fallskärmstrupper insattes vid offensiven mot staden. (TT fr Umeå)

Avtal Estland-Sovjet. Estniska regeringen har 19/5 ratificerat ett avtal, som 15/5 ingicks i Moskva mellan Estland och Sovjetunionen. Genom avtalet regleras olika frågor, som stå i samband med genomförandet av den ömsesidiga biståndspakten. Bl.a. bestämmes i avtalet de platser på de estniska öarna Ösel och Dagö samt i Baltischport, vilka skola överlämnas till de ryska trupperna, vilka hittills tills vidare varit förlagda på fastlandet. (TT fr DNB)

Rikskommissarie i Holland. Officiellt meddelas i Berlin 19/5: Rikskansler Hitler har utnämnt riksminister d:r Seyss-Inquart till rikskommissarie för de ockuperade holländska områdena. Rikskommissarien utövar den högsta regeringsmyndigheten på det civila området och är direkt underordnad rikskanslern. Den militära suveränitetsrättigheterna utövas av den tyska krigsmaktens överbefälhavare i Holland. Den holländska rätten förblir i kraft såvitt den är förenlig med ockupationen. (DN fr Berlin)

265:2

20 maj 1940

Eupen och Malmédy tyska riksområden.

Rikskansler Hitler har 18/5 1940 utfärdat följande förordning: "De genom Versaillesdiktatet från det tyska riket avsöndrade och med Belgien införlivade områdena äro åter i tysk ägo. I inre mening ha de ständigt förblivit förenade med Tyskland. De skola därför icke heller övergående betraktas och behandlas som ockuperat fientligt land. Jag bestämmer därför redan nu: 1) De genom Versaillesdiktatet från det tyska riket avsöndrade Eupen-, Malmédy- och Moresnetområdena äro åter en del av det tyska riket. 2) De nämnda områdena skola ingå i Rhenprovinsen (regeringsdistriktet Aachen). 3) Jag förbehåller mig bestämmelser angående tillämpningen av denna förordning".

(TT fr DNB)

Tyska framgångar.

Tyska krigsmaktens överkommando meddelade 19/5: "Efter undanröjandet av det sista motståndet på ön Walcheren är hela Holland jämte samtliga öar i tyskarnas händer. Väster om Antwerpen har Schelde överskridits, och väster om Bryssel har Dendreavsnittet nåtts. Sambre och Oise ha övergåtts, och Le Cateau och S:t-Quentin äro i tyska händer. Under striderna nordväst om Montmédy har ett starkt pansarverk i Maginotlinjen erövrats. Hittills uppgår antalet fångar utom den holländska armén till 110.000. Fiendens förluster uppgingo till 147 flygplan. 27 egna plan saknas".

(TT fr DNB)

263:3

20 maj 1940

Belgiens regering till Frankrike. Det meddelades 19/5 i Paris, att den belgiska regeringen flyttat till Sainte-Adresse nära Le Havre. (TT fr Paris)

Weygand överbefälhavare. Officiellt meddelas i Paris: "Franska republikens president undertecknade 19/5 ett dekret, enligt vilket general Weygand utnämnes till chef för försvarsstaben och överbefälhavare på samtliga krigsskådeplatser". (TT fr Havas)

Järnväg sprängd. Det franska armékommandot i Elsass har 19/5 låtit spränga alla broar på järnvägslinjen från Saint-Louis i trakten av Basel till Leopoldshöhe några kilometer längre norrut. Sprängningen av järnvägsbron i Saint-Louis avbryter definitivt järnvägsförbindelsen mellan Frankrike och Schweiz via Basel. (TT fr Reuter)

Tal av Churchill. Winston Churchill höll 19/5 ett radiotal, vari han bl.a. yttrade: "Jag talar till er för första gången som premiärminister i en högtidlig stund i vårt lands och vårt imperiums liv, en högtidlig stund för våra allierade och framför allt för frihetens sak. Ett fruktansvärt slag rasar i Frankrike och Flandern. Båda sidor befinna sig i ett ytterst farligt läge, och om den franska armén och vår egen armé äro väl ledda, som jag tror att de komma att vara, om fransmännen behålla det återhämt-

20 maj 1940

ningens och motangreppets geni som de så länge varit berömda för och om den brittiska armén uppvisar den uthållighet och envisa kampförmåga som den fordom givit så många prov på, kan en plötslig scenförändring inträda. Sedan detta slag i Frankrike minskat i styrka kommer kampen för vår ö. Detta blir den verkliga striden. I detta yttersta farotillstånd skola vi icke tveka att vidta varje åtgärd, även den mest genomgripande, att av vårt folk kräva det sista uns av ansträngning det är i stånd att ge. Det skulle dock vara dåraktigt att dölja stundens allvar. Det skulle vara ännu dåraktigare att förlora modet eller att anta, att välövade och välutrustade arméer på tre eller fyra miljoner man kunde besegras inom loppet av ett fåtal veckor eller månader genom en pansarvagnsframstöt, hur fruktansvärd den än är. Vi kunna med förtröstan avvakta en stabilisering av fronten i Frankrike och den allmänna massornas sammandrabbning som tillåter de franska och brittiska soldaternas egenskaper att öppet och ärligt jämföras med motståndarnas. Arméerna måste göra sig fria från tanken att motstå anfall bakom betonglinjer eller naturliga hinder, och de måste inse, att man kan återvinna herraväldet endast genom våldsamma och obevekliga angrepp. Stunden har nu kommit för det engelska folket att göra hela den kraftansträngning det förmår, särskilt i fråga om anskaffande av vapen och ammunition.

263:5

20 maj 1940

Egendomens intressen och arbetstimmarnas antal betyder intet i jämförelse med den kamp för liv, ära och frihet som vi ägnat oss åt. Bakom Storbritanniens och Frankrikes arméer och flottor står en grupp krossade stater och kuvade folk - tjecker, polacker, norrmän, danskar, holländare och belgier - över vilka en lång barbariets natt utan en enda hoppets stjärna kommer att sänka sig, om vi icke segra, såsom vi måste och skola segra". (DN fr London)

<u>Ciano om tysk-italienska alliansen</u>.

Vid ett demonstrationsmöte 19/5 i Milano på årsdagen av det tysk-italienska allansfördragets undertecknande höll utrikesminister Ciano ett tal, vari han bl.a. yttrade: "Demonstrationen försiggår, medan händelser av enastående storhet timme för timme skapa Europas och världens nya öde. Milanofascismen, vaksam och överkänslig, vet att krigets och revolutionens Italien, det abessinska företagets Italien, de spanska segrarnas Italien aldrig stängt sig ute och heller aldrig kan stänga sig ute för händelserna i det europeiska livet. Rom har här sitt ord att säga och kommer att säga det. I hängivenhetens ochtrons anda gör sig det italienska folket redo [illegible] sig an med de nya uppgifter till vilka det kan kallas. Ni vet lika väl som jag, vilka dessa uppgifter äro. De dikteras av försvaret av våra rättigheter som suverän stat till lands, till sjöss och i luften, av nödvändigheten att äntligen förverkliga våra aspirationer.

(Forts)

263:6

20 maj 1940

Dessa aspirationer äro naturliga genom viljan att hålla Italiens prestige hög och ren såsom arbetande, krigisk och fascistisk stormakt, detta Italien som tänker förbli troget sina förpliktelser och med dem sin stora kallelse. När Il Duce fattat beslutet, skall parollen utgå till oss alla. Den skall komma från den man, vars namn blivit liktydigt med segerns och ärans säkerhet i 20 års långa strider och erövringar. Då han utfärdar parollen skall det djärva och i alla fibrer fascistiska Milano än en gång resa sig som en man, ånyo begära att få plats i främsta ledet och liksom alltid i handling visa att det är berett med vapen,- men framför allt berett med hjärtat. (TT fr DNB)

x

264:1

21 maj, 1940

Erkko tackar Sverige.

Finske ministern i Stockholm Erkko höll vid en fest i Stockholm 20/5 ett tal, vari han bl.a. yttrade: "Finland är tacksamt för den hjälp och det stöd det fått, men jag vågar tro, att Sveriges folk också för sin del känner tacksamhet mot de män vilka offrade det dyrbaraste de hade att ge, sitt liv, för Finlands självständighet, frihet och framtid. I sin ojämna strid mot en mångtalig och väl rustad fiende hoppades Finland på hjälp, främst i form av män, ammunition och vapen", framhöll Erkko, som därvid påminde om de svenska frivilliga, om tillmötesgåendet från Sveriges industri och om de stora skaror som fylkade sig kring nationalinsamlingen och Centrala Finlandshjälpen. Erkko uttalade till alla givare ett uppriktigt tack för allt vad Finland under kriget fått av Sverige. (DN)

Valutadekret i ockuperade områden.

Officiellt meddelas i Berlin 20/5: De rikskreditkassesedlar som införts i de besatta områdena, och för vilka rikskreditkassan upptagit ett lån på 3 miljarder mark ha åsatts följande växelkurser: I Holland en gulden= 1,5 riksmark, i Belgien en franc= 0,10 riksmark, i Luxemburg en franc = 0,10 riksmark samt i Frankrike en franc = 0,05 riksmark.

(TT fr DNB)

264:2

21 maj 1940

<u>Militärbefälhavare i Belgien-Holland.</u> Tyska arméns överbefälhavare, generalöverste von Brauchitsch har bestämt, att militärförvaltning skall införas i de besatta västra områdena samt 20/5 utnämnt generalen vid infanteriet von Falkenhausen till militärbefälhavare i Belgien och Nederländerna. (TT fr DNB)

<u>Tyska framgångar.</u> Tyska krigsmaktens överkommando meddelar: Tyska trupper ha 20/5 stormat och intagit den befästa staden Laon. Under en vidare framstöt från Laon mot sydväst har Oise-Aisne-kanalen uppnåtts. (TT fr DNB)

<u>Budskap till Holländska Indien.</u> Drottning Wilhelmina har 20/5 tillställt Nederländska Indiens parlament ett budskap, vari drottningen säger sig var övertygad om att Nederländska Indien skall samarbeta för att bevara det holländska rikets enhet. (TT fr Havas)

<u>Brittisk jagare skadad.</u> Brittiska amiralitetet meddelade 20/5, att den brittiska jagaren "Whitley" skadats av bomber och måst sättas på land. (TT fr Reuter)

<u>Generalguvernör i Indo-Kina.</u> Genom ett franskt dekret 20/5 utnämnes general Catroux till generalguvernör för Indo-Kina. (TT fr Havas)

x

265:1

22 maj 1940

Uttalande av Koht.

Norsk telegrambyrå meddelar: Utrikesminister Koht och försvarminister Ljungberg ha 21/5 återkommit till Norge från besöket i England och Frankrike. Utrikesministern har i en intervju bl.a.yttrat: "Försvarsministern och jag mötte stor välvilja i London och Paris. Som ett uttryck för den stora förståelse varmed vi mottogos kan nämnas, att beslut fattades om att Norge skall vara representerat i den stab av officerare, som förbereder ärendena för högsta krigsrådet. Till Norges representanter ha utnämnts general Steffens för den norska hären och kommendör Corneliussen för den norska marinen. Jag kan upplysa om att samtidigt med oss anlände till Norge stora delar av de truppstyrkor och den materiel som utlovats. Vi hysa den fasta förhoppningen, att man skall lyckas driva tyskarna tillbaka i väster, och att detta även skall bli möjligt i Norge. Vi ha stärkts i denna förvissning sedan starkare hjälp från de allierades sida satts in". (DN fr NTB)

Norskt överkommando.

I Norge meddelas officiellt: Genom kunglig resolution har 21/5 i statsråd beslutats, att ett gemensamt överkommando för Norges samlade krigsmakt skall upprättas under namnet Försvarets överkommando. Kommenderande generalen generalmajor Otto Ruge har tills vidare förordnats som försvarschef med bibehållande av sin post som kommenderande general.

(TT fr NTB)

265:2

22 majj 1940

Läget i Belgien. Belgiska justitieministern och vice konseljpresidenten Emile Janson höll 21/5 ett tal i radio, vari han bl.a. yttrade: "Av belgiska regeringen befinna sig konseljpresidenten Pierlot samt utrikes-, försvars- och inrikesministrarna alltjämt kvar i Belgien, där de upprätthålla intim kontakt med konungen och armén. Övriga regeringsmedlemmar befinna sig i Sainte-Adresse i Frankrike. Ministern yttrade vidare, att landsvägarna i Belgien äro överfulla av flyende människor. (TT fr Havas)

Västoffensiven. Det meddelades i Berlin 21/5, att över 1 milj. franska, belgiska och engelska trupper blivit inneslutna norr om Somme. Genom en snabb framryckning nådde tyska pansartrupper 21/5 Sommemynningen och det i pansararméns hälar marscherande infanteriet var samtidigt ända framme vid Abbeville, (Sv.D. fr Berlin)

Fransk krigsrapport. Den franska krigskommunikén 21/5 meddelar: "I området norr om Somme har fienden fortsatt sitt tryck och med framskjutna styrkor lyckats nå Amiens och Arras. Antalet fientliga flygplan som enbart det franska flyget och luftvärnet nedskjutit inom våra linjer 10 - 19 maj uppgår till minst 308". (TT fr Havas)

265:3

22 maj 1940

Reynaud om krigsläget.

Franske konseljpresidenten Reynaud höll vid senatens sammanträde 21/5, ett tal i vilket han framförde en öppenhjärtlig kritik mot de franska militära operationerna, särskilt vid Meuse. Reynaud yttrade bl.a."Fosterlandet är i fara. Min första plikt är att säga senaten och landet sanningen. Ni känna till att de befästningar,som skulle skydda landet kunde indelas i två avdelningar: Maginotlinjen, som går från Basel till Longwy vid gränsen till Luxemburg, och en linje av mindre befästningar från Longwy till havet. Då Holland, Belgien och Luxemburg angripits lämnade den franska arméns västra flygel befästningarna mellan Sedan och havet och gick med Sedan som svängningspunkt in i Belgien längs en linje från Sedan till Antwerpen och därifrån till Bois le Duc i Holland. Vad gjorde fienden inför detta läge, som han förutsett och räknat med? Han igångsatte ett fruktansvärt angrepp mot den franska arméns gångjärnsled som låg bakom Meuse mellan Sedan och Namur. Meuse, en flod som ser ut att vara svår att passera, hade med orätt betraktats som ett svårt hinder för fienden. Detta är orsaken till att de franska divisioner som fått order att försvara denna sektor hade grupperats på bred front längs floden. Uppgiften hade anförtrotts åt armén Corpa, som bestod av mindre väl sammansvetsade och övade divisioner, då de bästa trupperna hade tilldelats den flygel som rörde sig fram genom Belgien. Men om det är sant att Meuse verkar vara svår att passera, är det just emedan den är svår att försvara. Det är omöjligt att avge flankerande kul-

265:4

22 maj 1940

spruteeld i dess dalgång, medan det däremot är lätt att företa infiltrationsoperationer med välövade trupper. Lägg härtill att mer än hälften av antalet infanteridivisioner i armén Corpa ännu icke nått fram till Meuse, trots att de hade den kortaste vägen, emedan de lågo närmast gångjärnsleden. Detta är emellertid icke allt. Till följd av otroliga felgrepp, vilka skola bestraffas, förstördes icke broarna över Meuse. Över dessa broar passerade de tyska pansardivisionerna, vilka föregingos av flygplan som gingo till angrepp mot de utspridda divisionerna, som hade dålig sammanhållning och voro dåligt förberedda på dylika angrepp. På detta sätt gick den franska arméns gångjärnsled sönder. Hurudant var läget i förrgår? En bräsch på ett hundratal kilometer hade öppnats i vår front. In i denna bräsch kastade sig en tysk armé, bestående av pansardivisioner, som åtföljdes av motoriserade divisioner. Efter att ha öppnat en stor ficka i riktningen mot Paris kastade sig armén västerut mot havet genom att ta hela vårt befästningssystem vid fransk-belgiska gränsen i ryggen och hotade de allierade styrkor som fortfarande voro engagerade i Belgien, och som icke fingo order till reträtt förrän på kvällen 15/5. Hur har detta kunnat ske? Sanningen är att vår klassiska uppfattning av krigföringen stött på en ny uppfattning. Denna överraskning är icke den första som vi utsatts för och sedan besegrat

265:5

22 maj 1940

i vår historia. Det kommer att gå på samma sätt nu, om alla vilja det, om varje soldat förstår den väldiga roll han spelar, om var och en av dessa arbetare, som i dag arbeta 12 timmar om dagen, med järnhård beslutsamhet böjer sig över sin maskin och sitt verktyg, om varje man och kvinna förstår storheten i den tid vi nu genomleva. Två fransmän, som skulle ha haft rätt att vila sig på sina lagrar, ha i denna tragiska stund ställt sig till landets förfogande: Pétain och Weygand. Jag tackar dem båda å Frankrikes vägnar. Beträffande krigföringen råder full samstämmighet i åsikter mellan marskalk Pétain, general Weygand och mig. Regeringen har redan fattat sina beslut. Någon svaghet kommer icke att tolereras. Några enskilda intressen gälla icke längre. Vi måste resa oss i höjd med vårt fosterlands olyckor. Jag har sagt er sanningen, emedan endast den kan rädda oss genom att ge oss kraft att handla. Vi ha förtroende till de franska soldaterna. De komma att visa sig värdiga sina förfäder. Våra flygare hölja sig med ära, och jag tackar det beundransvärda brittiska flygvapnet för det fullödiga bistånd det givit Frankrike. Dessa två stora folk, dessa imperier kunna förenade icke besegras. Frankrike kan icke dö. Om man en dag skulle säga mig att endast ett mirakel kan rädda Frankrike, skulle jag den dagen svara: Jag tror på ett mirakel, emedan jag tror på Frankrike".

(DN fr Paris)

265:6

22 maj 1940

Tal av Duff Cooper.

Brittiske informationsministern Duff Cooper höll 21/5 ett radiotal, vari han bl.a. yttrade: "Nyheterna äro allvarliga. Det tjänar ingenting till att påstå motsatsen, men vi ha ingen anledning till allvarlig oro och ännu mindre till panik. Genom framgångsrik användning av en ny krigsteknik ha små tyska förband lyckats tränga fram ett långt stycke, men det är endast fråga om små förband. Det är endast tre saker som definitivt kunna fastslås: 1) Fiendens mål är Kanalhamnarna, varifrån han hoppas sätta i gång kriget mot vårt land, 2) Små styrkor av fiendens mekaniserade trupper ha lyckats undgå sina motståndare genom att rycka fram stora sträckor och närma sig sina mål, 3) Englands och Frankrikes arméer äro obesegrade. I enormt överlägset antal hålla de slagfältet, och motanfallet måste då det kommer visa sig fruktansvärt. Vi äro alla engagerade i den stora kampen. Vi här bakom fronten måste göra vår del lika värdigt som de som nu vaka vid fronten eller kanske i morgon gå till anfall. Låt dem känna att det bakom deras fasta linjer finnes en stor reserv av ett lugnt, troget och enigt folk".

(TT fr London)

265:7

22 maj 1940

Brittisk kryssarförlust. Brittiska amiralitetet meddelade 21/5 förlusten av kryssaren "Essingham", på 9.770 ton. "Essingham" uppges ha stött på en mina utanför den norska kusten. (UP fr London)

Fartygsförluster. Brittiska amiralitetet meddelar, att förlusterna i handelsfartyg på grund av fiendens aktioner under den vecka som slutade 12/5 voro: 4 brittiska fartyg på 8.955 ton, 1 allierat på 316 ton och 3 neutrala på 5.737 ton, sammanlagt 15.008 ton. De tyska förlusterna i handelsfartyg ha stigit till i runt tal 630.000 ton. Tontalet för de tyska fartyg, vars namn och exakta tontal det icke varit möjligt att fastställa, utgör 190.000 ton. De sammanlagda tyska förlusterna i handelstonnage uppgå sålunda till omkring 820.000 ton eller nära 20% av Tysklands tonnage före kriget. (TT fr Reuter)

Evakuering i Gibraltar. 21/5 tillkännagavs officiellt i Gibraltar, att generalguvernören i Gibraltar erhållit instruktioner från krigskabinettet, enligt vilka evakuering av kvinnor och barn från Gibraltar blir obligatorisk efter guvernörens order på grund av det internationella läget. Evakueringen har påbörjats. (DN fr Gibraltar)

x

266:1

23 maj 1940

Arras återtaget. Det meddelades 22/5 i Paris, att de allierades trupper ha återerövrat Arras och satt in en mycket våldsam offensiv mot Cambrai.

(DN fr Paris)

Brittisk fullmaktslag. Brittiska parlamentet har 22/5 antagit en ny fullmaktslag för regeringen. Genom lagen får regeringen befogenhet att beordra personer att ställa sig själva och sin egendom till konungens förfogande i syfte att trygga statens säkerhet, rikets försvar, upprätthållandet av den allmänna ordningen, effektivt fullföljande av kriget samt upprätthållandet av leveranser och tjänster, som äro av vikt för landets liv. Ställföreträdande ledaren för underhuset, Attlee, förklarade, att det nuvarande läget är så kritiskt att regeringen är tvungen att begära speciella befogenheter. Attlee yttrade bl.a.: "Jag tror, att största delen av folket i vårt land i denna kritiska tid frivilligt skall ställa sina tjänster till fosterlandets förfogande och göra allt som krävs. Vi införa dessa mått och steg, emedan det under detta farofyllda läge är nödvändigt, att regeringen förfogar över de erforderliga fullmakterna. Det kommer att bli möjligt att genom den nya lagen upphäva lönevillkor, arbetstidsbestämmelser o.dyl. Syftemålet är att mobilisera landets effektiva resurser för de uppgifter som kunna komma att påläggas oss nu.

(forts)

266:2

23 maj 1940

Skatten på krigsvinsterna kommer att bli hundraprocentig. Ingen profit skall göras genom det uppkomna läget. I stor utsträckning kommer industrin att dirigeras för samhällets behov och icke för privata ändamål. Vederbörande ministrar komma i varje fall att vara högsta instans i dessa frågor. Kort sagt överta vi kontrollen i ett farofyllt läge så att vi i landets intresse kunna utnyttja alla resurser för det gemensamma bästa. Ett råd för produktionen skall bildas, och i detta skola representanter för de förnämsta departementen, fackföreningar och arbetsgivarna ha säte. Ordförande blir ministern utan portfölj Greenwood. Kommittéer skola bildas i syfte att underlätta arbetskraftens mobilisering. Företagen skola sammanföras i grupper för att förhindra tidsförlust, och arbetsgivarna äro skyldiga att lämna uppgift i fall arbetarna icke äro sysselsatta i full utsträckning. Ammunitionsfabrikerna skola kontrolleras. Arbetsministern kommer att intimt samarbeta med fackföreningarna och arbetsgivarnas organisationer. Det blir kanske nödvändigt att tills vidare upphäva vissa sedvänjor, som hittills varit rådande inom industrin genom avtal mellan arbetare och arbetsgivare. Jag är förvissad om att alla veta vad saken gäller, och även om dessa utomordentliga fullmakter äro nödvändiga är dock den verkliga styrkan hos oss viljan och beslutsamheten hos ett fritt folk". (TT fr London)

266:3

23 maj 1940

<u>Jugoslaviens armé</u>.

En förordning har 22/5 utfärdats angående upprättande av en ny sektion av jugoslaviska armén med en styrka av cirka 60.000 man. Den skall bestå av lätta, rörliga enheter, avsedda för raider och energiskt totalförsvar av landet. (TT fr Reuter)

<u>Rumänska inkallelser</u>.

Rumänska generalstaben meddelade 22/5, att största delen av reservisterna inkallats. Man anslår styrkan av de inkallade i Rumänien till 1,3 milj. man. (UP fr Bukarest)

x

267:1

24 maj 1940

Mörkläggningen slut i Sverige.	Den totala mörkläggningen i Sverige, som påbjöds 12/5, upphörde 24/5. (DN)
Norska städer bombarderade.	Från Norge meddelas: De båda norska städerna Bodö och Rörvik ha bombarderats av tyska flygplan. Åtskilliga byggnader träffades och eldsvådor uppstodo. (TT fr NTB)
Tyska befästningar i Norge.	Det meddelades från Oslo 23/5, att omfattande befästningsarbeten pågå i det ockuperade Norge, att ytterligare en del planeras. Detta sker icke bara vid kusten, där så gott som samtliga kustbefästningar utbyggas och förstärkas och även en del nya uppföras, utan även inne i landet, bl.a. norr om Trondheim. (DN fr Oslo)
Brittiska flottförluster.	Tyska krigsmaktens överkommando meddelade 23/5: Vid väpnad spaning utanför Kanalkusten har en fientlig jagare svårt skadats. Tyska motortorpedbåtar ha med torpeder sänkt en fientlig jagare utanför Dunkerque. Vid Narvik erhöll en slagkryssare en kraftig träff i bogen. (TT fr DNB)

267:2

24 maj 1940

Franska flott-förluster.

Franska amiralitetet meddelar i en kommuniké 23/5: Under operationerna i Nordsjön utanför de holländska öarna och Flanderns kust ha vi förlorat ubåten "Doris" och jagaren "L'Adroit". (TT fr Paris)

Arresteringar i England.

Från London meddelas: Brittiska regeringen inledde 23/5 en väldig aktion mot misstänkta "femtekolonnister".
Flera parlamentsledamöter häktades, bland dem ledaren för det brittiska fascistpartiet sir Oswald Mosley, och underhusledamoten kapten Ramsay, ordförande i en högerklubb. Utom Mosley arresterades ytterligare sju ledande fascister, däribland sekreteraren i "brittiska folkpartiet". En förordning, som ger myndigheterna möjlighet att ingripa mot vem det vara må, enskild eller organisation, som kan misstänkas stå under fientligt inflytande har utfärdats. (DN fr London)

Nytt finskt sändebud i Stockholm

Finlands president har på begäran befriat Eljas Erkko från hans förordnande som Finlands t.f. charge d'affaires i Stockholm fr.o.m. 31/5 och samtidigt utsett till Finlands sändebud i Stockholm professor Jarl Wasastjerna fr.o.m. 1/6. (TT fr Helsingfors)

x

268:1

25 maj 1940

Svensk-tyskt gränsmöte.

Överbefälhavaren, general Thörnell, har 21/5 vid svensk-norska gränsen nära Storlien sammanträffat med överbefälhavaren för de tyska stridskrafterna i Norge, general von Falkenhorst. Vid detta sammanträffande har med gott resultat diskuterats flera praktiska frågor rörande förhållandena vid gränsen. (DN)

Upprop av kung Haakon.

I en proklamation 24/5 till de norska och allierade styrkorna i Norge sände konung Haakon sin hälsing till de stridande. I proklamationen heter det: "Jag hälsar alla som försvara det land som med rätta är vårt. Under mer än tusen år ha vi förskaffat oss rätten till detta land. Vi veta vad vi kämpa för. Många tusen hem ha lagts i ruiner. Vi skola söka bygga upp igen det som en gång fanns. Vi hävda nationens rätt till att leva i frihet och oberoende. Jag sänder mitt tack till de brittiska styrkorna, som gjort det möjligt för oss att försvara denna del av landet. Jag hyllar folken inom det brittiska imperiet för vad de gjort, dessa folk som äro närbesläktade med vårt. Jag hyllar de franska vapenbröderna. Jag riktar även ett tack till de polska trupper som kommit hit för att strida. Vapenbröder, varen starka i tron! Den goda saken skall segra till slut". (TT fr Norge)

268:2

25 maj 1940

Norska fångar friges.	Från Oslo meddelades 24/5: Frigivningen av den första gruppen norska krigsfångar har nu avslutats. Den berörde bönder och lantarbetare samt de norska officerare och manskap vilka överlämnat sig på särskilda villkor. Enligt administrationsrådet rör det sig om 10.000 man. (DN fr Oslo)
Brittiska krigsfartyg skadade.	Tyska flygvapnet rapporterade 24/5 framgångar i Narviksområdet. 23/5 träffades utanför Narvik 2 fientliga kryssare av tunga bomber. Skadorna blevo så svåra att totalhaverier tros ha ägt rum. Ytterligare medeltunga bomber träffade ett slagskepp och en kryssare eller jagare. (DN fr Berlin)
Holländska arméns förluster.	Med anledning av en nederländsk uppgift om att Nederländernas armé under striderna med tyskarna skulle ha förlorat 100.000 man i döda och sårade meddelades i Berlin 24/5, att verkliga antalet döda ligger under 2.000. (TT fr DNB)

268:3
25 maj 1940.
Tal av
kung George.

Konung George av England höll 24/5 ett radiotal, vari han bl.a. yttrade: "Det onda som vi oavbrutet strävat att avvärja har drabbat oss. Vårt samvete är rent. Ty det har nu utan möjlighet till misstag visat sig, att det föreligger en sedan länge uppgjord plan på att med våld underkuva världens nationer, en plan mot vilken alla våra ansträngningar för fredens sak voro dömda att misslyckas. Den avgörande striden är nu framför oss. Det är icke enbart territoriell utvidgning, som våra fiender eftersträva. Det är det fullständiga och definitiva störtandet av detta imperium och allt det representerar och därefter världens erövring. Intet tvivel är längre möjligt. Det är en fråga om liv eller död för oss alla. Ett nederlag kommer icke att betyda ett kortvarigt bakslag, från vilket vi kunna komma åter med förnyad styrka. Det skulle betyda, att vår värld sådan vi känt den går under, och att mörkret sänker sig över dess ruiner. Det finns ett ord, som våra fiender begagna mot oss: imperialism. Därmed mena de härsklystnad och erövringslusta. Det är de själva som hysa dessa onda önskemål. Vårt enda syfte har alltid varit fred -- en fred vari våra institutioner kunna utvecklas, tillståndet inom våra folk förbättras och styrelseproblemen lösas i en anda av god vilja. Denna fred ha de tagit från oss, och de söka förstöra allt som vi strävat att vidmakthålla. Imperiets alla folk ha rest sig i rättmätig vrede mot det onda, som de avsky och förakta, och intet tvivel kan råda om vem som skall segra." (DN fr London)

268:4

25 maj 1940

Hoare Madrid-ambassadör.

Officiellt meddelas 24/5 i London, att sir Samuel Hoare av konungen utvalts att som ambassadör med speciellt uppdrag bege sig till Madrid.

(TT fr Reuter)

x

269:1

26 maj 1940

Finsk-ryska förhandlingar. Medlemmarna av en finsk delegation som i Moskva skall förhandla om ett finsk-ryskt handelsavtal lämnade 25/5 Helsingfors. Delegationen ledes av handels- och industriminister V.A. Kotilainen.
(DN fr Helsingofrs)

Tysk krigsrapport. Tyska krigsmaktens överkommando meddelade 25/5: "Ringen kring den belgiska armén, delar av första, sjunde och nionde franska arméerna samt den engelska expeditionsarméns massa blev 24/5 avsevärt förstärkt och har därmed definitivt slutits. Öster om ringen ha Gent och Courtrai tagits, och Lys har övergåtts. Mellan Roubaix och Valenciennes befinna sig tyska trupper i angrepp mot de franska gränsbefästningarna. I hård strid mot fientliga lant- och sjöstridskrafter har Boulogne fallit och Calais är omringat."
(TT fr Berlin)

Holländska ubåtar till England. Från London meddelades 25/5, att två holländska ubåtar, som just färdigbyggts i Rotterdam, utan något intermezzo kunnat föras igenom ett fält magnetiska minor till England.
(DN fr London)

Brittiskt hemvärn. Brittiska krigsministeriet har 25/5 beslutat upprätta en särskild kår med speciella uppgifter till försvar av Storbritanniens jord. I denna kår få ynglingar i en ålder mellan 18 och 19½ år enrollera sig.
(TT fr Reuter)

26 maj 1940

Franska generaler avskedade. Franska konseljpresidiet meddelade 25/5: "I samband med de pågående militära operationerna ha viktiga förändringar företagits inom det högsta befälet. Fr.o.m. i dag ha 15 generaler entledigats från sina befälsposter. (TT fr Havas)

Bulgarisk värnpliktslag. Bulgariske krigministern general Daskaloff framlade 25/5 för sobranjen förslaget till ny värnpliktslag. Enligt detta äro alla bulgariska manliga medborgare värnpliktiga mellan sitt 17:e och sitt 65:e levnadsår. (TT fr DNB)

Försvarsråd i USA. President Roosevelt tillkännagav 25/5, att ett nationellt försvarsråd upprättats, bestående av 6 ministrar samt 5 framstående personligheter inom finansvärlden och industrin. Försvarsrådets syfte är att samordna och påskynda rustningsprogrammet, för vars genomförande 3.287.011.352 dollar anslagits. (TT fr Stefani)

Japans ställning. Chefen för japanska utrikesministeriets informationsbyrå förklarade i ett radiotal 24/5 angående konfliktläget i Europa och Japans hållning bl.a.: "Japans noninterventionspolitik går ut på att undvika, att kriget i Europa sprides till Fjärran Östern. Vi företräda den åsikten

269:3

26 maj 1940

att noninterventionspolitiken i detta stora krig måste vara en inre förberedelse för en utvidgad intervention i framtiden. Principen om icke-inblandning är icke någon passivitetspolitik, och icke heller är det någon politik som strävar efter vänskap med envar.

(TT fr DNB)

x

270:1

27 maj 1940

Belgiska ministrar till London. Officiellt meddelas i London, att belgiske konseljpresidenten Pierlot 25/5 anlände till London. Han var i sällskap med utrikesminister Spaak, inrikesminister van den Poorten samt försvarsministern general Denis. (TT fr London)

Brittiska arméledningen. Officiellt meddelades 26/5 i London, att chefen för brittiska imperiets generalstab general Ironside utnämnts till överbefälhavare för hemlandets försvarsstyrkor. General Dill har utnämnts till generalstabschef efter general Ironside. General Dill var tidigare vice generalstabschef. Den nuvarande chefen för hemlandets försvar, generalen sir Walter Kirke, skall avgå, emedan han uppnått pensionsåldern. (DN fr London)

Brittisk jagare sänkt. Officiellt meddelades 26/5 i London, att brittiska jagaren "Wessex" gått under efter flygangrepp utanför franska kusten. (TT fr Reuter)

Tal av Duff Cooper. Brittiska informationsministern Duff Cooper höll 26/5 ett tal på franska i radio. Han förklarade i detta, att Storbritannien och Frankrike aldrig komma att ge vika i den pågående striden och framhöll, att "trots häftigheten i det tyska angreppet äro vi medvetna om att när det en gång tillbakavisats kommer Tysklands kraft att minskas i samma grad som vår

egen ökas". I fortsättningen förklarade han, att Hitler nu söker utså split mellan sina två stora motståndare. "Han är förvisso redo att erbjuda Frankrike fred på generösa villkor. Men vi i Storbritannien hysa icke den minsta fruktan för att hans ansträngningar skola lyckas. Det franska folkets trohet är lika stor som dess klokhet. Frankrike och Storbritannien strida för själva sin existens, och tillsammans kunna vi icke annat än segra, men ensamma gå vi kanske under".

(TT fr Reuter)

Nya Zeelands krigsdeltagande.

Nya Zeelands premiärminister Fraser har 26/5 i radio meddelat, att ett krigsråd omedelbart kommer att tillsättas för att kontrollera Nya Zeelands krigsinsats. Rådet skall omfatta kabinettsmedlemmar, vilka ha med militära angelägenheter att skaffa, oppositionsledamöter, arbetsgivare, fackföreningars och arbetarrepresentanter samt jordbrukare.

(TT fr Reuter)

Nationalsocialister i Japan.

Från Tokyo meddelades 26/5: Den nationalsocialistiska föreningen Tohokai har utfärdat en förklaring, vari kräves: 1) ett förbund mellan Japan, Tyskland och Italien, vilket skall syfta till en ny världsordning och reglering av förhållandet till Sovjetunionen, 2) total mobilisering av det japanska folket, 3) ikraftträdande av krigslagarna i och för effektiv blockad av kinesiska kusten. (TT fr DNB)

x

271:1

28 maj 1940

Fångutväxling Finland-Sovjet. I Helsingfors meddelas: Utväxlingen av krigsfångar mellan Finland och Sovjetunionen avslutades 25/5. Finland har överlämnat sammanlagt 5.468 ryska krigsfångar. De ryska myndigheterna ha å sin sida överlämnat sammanlagt 847 personer, därav dock 22 civila, varför antalet överlämnade krigsfångar uppgår till 825. Av dem äro 5 svenskfrivilliga.

(TT fr Helsingfors)

Ockupationen av Holland. Från Berlin meddelades 27/5, att riksminister Seyss-Inquart icke skall ha någon egen förvaltningsapparat utan hans verksamhet skall bygga på grundsatsen: ett uppriktigt samarbete med holländerna. Holländarna tillförsäkras följaktligen en vittomfattande självstyrelse inom ramen för Tysklands och den tyska krigföringens intressen.

(Sv.D. fr Berlin)

Tysk krigsrapport. Tyska krigsmaktens överkommando meddelade 27/5: "I Flandern och Artois ha våra trupper fortsatt sina angrepp och ytterligare trängt samman de inneslutna fientliga arméerna. Särskilt norr om Menin lyckades en djup inbrytning i den fientliga fronten till strax framför Ypern. Mot engelsmännens försök att rädda delar av sina inneslutna trupper över Kanalen till England angrep flygvapnet ånyo de hamnar vid den belgisk-

271:2

28 maj 1940

franska kanalkusten, vilka ännu äro i fiendens händer. I Dunkerque ha hamnanläggningar satts i brand." (TT fr Berlin)

Ny belgisk armé. i Frankrike.

Belgiska telegrambyrån ger i en kommuniké 27/5 en översikt över Belgiens militära ansträngningar, vilka äro de största som förekommit i landets historia. Med undantag för de 750.000 man, som 10/5 voro under fanorna, ha alla ännu icke mobiliserade belgier mellan 16 och 35 år lämnat landet. och skola med det snaraste i Frankrike organiseras till en armé, som skall deltaga i kampen. (TT fr Belgiska telegrambyrån)

Brittisk marinstabschef.

Brittiska amiralitetet meddelade 27/5, att kommendör Arthur John Power utnämnts till Lord High Commissioner i amiralitetet och chef för marinstaben. Power har tidigare varit chef på hangarfartyget "Ark Royal". (TT fr Havas)

271:3

28 maj 1940

Eires beredskap. Från Dublin meddelades 27/5, att omfattande försvarsåtgärder komma att vidtagas i Eire för att trygga statens säkerhet. Den irländska armén skall utökas och sättas på krigsfot nästan omedelbart. Reservister och frivilliga inkallas, och rekrytering av ytterligare några tusental frivilliga skall företas. En plan är under utarbetande för att trygga de olika landsdelarnas säkerhet mot angrepp från flygtrupper samt mot landsförrädisk verksamhet. De förnämsta oppositionspartierna ha tillkännagivit sin avsikt att i full utsträckning samarbeta med regeringen vid genomförandet av dessa försiktighetsåtgärder. (TT fr Reuter)

Vatikanens tidning likriktas. Från Rom meddelas 27/5: Det påvliga Osservatore Romano, vars försäljning på senaste tiden varit förbjuden i Italien, har nu åter frigivits, sedan ett avtal träffats mellan italienska regeringen och Vatikanen. Enligt överenskommelsen skall Osservatore Romano inskränka sina politiska artiklar, särskilt rörande kriget, och publicera de officiella kommunikéerna utan att göra egna uttalanden. (TT fr Havas)

Sovjet respekterar Ungerns neutralitet. I Bukarest meddelas 27/5: Ungerske ministern i Moskva har av sovjetryske utrikeskommissarien erhållit officiellt meddelande om att Sovjetunionen skall respektera Ungerns neutralitet under alla förhållanden.

(TT fr Reuter)

271:4

28 maj 1940

Tal av Roosevelt. President Roosevelt höll 26/5 ett anförande i radio. Han underströk "det fåfänga och omöjliga i isolationismens idé" i fråga om Amerika och ansåg, att en försvarspolitik, grundad på denna idé, blott vore en inbjudan till ett angrepp framdeles. Roosevelt fortsatte: "De senaste veckorna ha många isolationister förlorat sina illusioner om att vi äro avlägset liggande och isolerade och därför skyddade för faror, för vilka i verkligheten intet land är säkert." Med anledning av påstående att Förenta staterna icke skulle vara beredda underströk presidenten, att Förenta staternas armé och flotta i dag "äro de största, bäst utrustade och bäst utbildade militära organ i Förenta staternas historia". I fortsättningen förklarade presidenten, att läget är sådant, att Förenta staterna kunna bli nödsakade att revidera sitt program när som helst. "I så fall är jag säker på att kongressen och den utövande myndigheten skola arbeta tillsammans lika väl som nu. Jag skall icke tveka att begära tilläggsanslag, om sådana bli nödvändiga. Regeringen är redo att förskottera alla de medel som erfordras för utvidgning av fabriker, uppförande av nya och anställande av ytterligare tusentals arbetare, eftersom det icke vore rättvist att begära sådana åtgärder av fabrikanterna själva, när det finnes en möjlighet att en ändring i det internationella läget komme att stoppa vidare beställningar".

(TT fr Reuter)

271:5

28 maj 1940

USA:s export. Enligt den preliminära statistiken har den amerikanska exporten för april haft ett värde av 324 milj. dollar mot 231 milj. dollar under april 1939. Exporten till Skandinavien har nedgått från 19 milj. dollar i mars till mindre än 4 milj. i april. Exporten av flygplan har för april haft ett värde av 22 milj. dollar, vilket innebär en obetydlig ökning i jämförelse med siffrorna för februari och mars.

(TT fr Havas)

x

272:1

29 maj 1940

<u>Norskt mot-angrepp</u>.

Från Norge meddelas: De norska trupperna ha 28/5, understödda av allierade styrkor, inlett ett angrepp på Narvik och delvis besatt staden. Avdelningar ur de franska alpjägarna, som för några dagar sedan anlände till Bjervik, sattes omedelbart efter landsättningen in vid fronten.

(DN fr Narvikfronten)

<u>Belgien kapitulerar</u>.

En offiell tysk kommuniké 28/5 meddelar: "Under intrycket av de tyska vapnens förintande verkan har konungen av Belgien beslutat att inställa det fortsatta meningslösa motståndet och anhålla om vapenstillestånd. Han har gått med på det tyska kravet på kapitulation utan villkor. Den belgiska armén har därmed i dag nedlagt vapnen och upphört att finnas till. Der Führer har sett till, att Belgiens konung och hans armé skola åtnjuta en sådan ställning, som de tappert kämpande soldaterna kunna göra anspråk på. Då belgiske konungen för sig personligen icke uttryckt några önskemål, får han sig ett slott i Belgien anvisat som uppehållsort till dess beslut fattats om hans definitiva residens".

(TT fr DNB)

272:2

29 .maj 1940

Tysk krigsrapport. Tyska krigsmaktens överkommando meddelade 28/5: Det stora slaget i Flandern och i Artois har nått sin höjdpunkt. Den belgiska armén under ledning av sin konung och till en styrka av omkring 400.000 à 500.000 man ha sträckt vapen. Flygvapnet har bombarderat de till Dunkerque ledande vägarna och järnvägarna samt hamnanläggningarna och de i hamnen liggande fartygen. Mellan Calais och Dover har en fientlig jagare erhållit en svår bombträff. Tyska motortorpedbåtar ha utanför belgiska kusten förstört en brittisk jagare och en fientlig ubåt. (TT fr DNB)

Pierlot om belgiska kapitulationen. I ett radiotal 28/5 i Paris förklarade belgiske konseljpresidenten Pierlot, att "konung Leopold på egen hand öppnade underhandlningar med tyskarna" och att förvåningen är stor i Belgien. Felet kan icke tillskrivas nationen som helhet. Armén förtjänade icke sitt nuvarande öde. Ingen av konungen undertecknad handling kan få någon verkan, om den icke är kontrasignerad av ministrarna. Konungen har nu ställt sig under inkräktarnas styre. Han är följaktligen icke längre i stånd att utöva regeringen, och som en konsekvens härav äro officerare och ämbetsmän lösta från den lydnadsplikt som de åtagit sig genom att avlägga eden. Belgiska regeringen skall icke svika sin plikt. Regeringen är samlad i Paris, och i visshet om att den handlar i den belgiska nationens intresse är den besluten att fortsätta striden för landets befrielse". Pierlot

29 maj 1940

framhöll, att den belgiska konstitutionen innehåller bestämmelser avsedda att upprätthålla kontinuiteten i maktutövandet i fall sådana som det föreliggande, nämligen då konungen är ur stånd att utöva regeringsmakten. I ett sådant fall skola parlamentets kamrar sammanträda och konungens konstitutionella befogenheter i det belgiska folkets namn utövas av ministrarna, samlade i konselj och på deras ansvar. Det är denna princip som regeringen ämnar tillämpa. Pierlot förklarade härefter, att det vore av vikt att nu omedelbart och med eftertryck understryka den solidaritet som alltjämt förbinder belgiska regeringen med de makter som givit landet sina garantier. "Vi uppleva den smärtsammaste prövningen i vår historia. Stunden är inne för oss att minnas de lektionar i tapperhet och ära som gåvos av de i världskriget 1914-1918 stridande. Vad som än må komma skola vi visa oss dem värdiga".

(TT fr Havas)

Reynaud om belgiska kapitulationen.

Konseljpresident Reynaud höll 28/5 ett radiotal, vari han bl.a. yttrade: "Jag måste meddela det franska folket en allvarlig händelse. Denna händelse inträffade i natt. Frankrike kan icke längre räkna på den belgiska arméns bistånd. De franska och brittiska arméerna kämpa nu i norr ensamma mot fienden. Ni känna till det läge som uppstod då vår front bröts 14/5. I söder stå franska divisioner, som hålla den nya fronten

29 maj, 1940

längs Somme och Aisne, vilken därefter ansluter sig till den intakta Maginotlinjen. I norr befinner sig en grupp av tre allierade arméer: den belgiska armén, den brittiska expeditionskåren samt franska divisioner. Denna grupp på tre arméer under general Blanchards befäl försågs med förråd över Dunkerque. De franska och engelska arméerna försvarade denna hamn i söder och väster och den belgiska armén i norr. Det är denna sistnämnda armé som nu kapitulerat på öppna fältet utan villkor på order av sin konung utan att i förväg underrätta de franska och brittiska stridskamraterna. Härigenom har vägen till Dunkerque lagts öppen för de tyska divisionerna. För 18 dagar sedan begärde samme konung vår hjälp. Vi besvarade hans vädjan genom att följa den plan som de allierades generalstaber uppgjorde i december 1939. Konung Leopold III har utan att underrätta general Blanchard, utan en tanke på eller ett ord till de franska och engelska soldaterna som vid hans ångestfyllda vädjan kommo till hans lands hjälp nedlagt vapnen. Detta är något utan motstycke i historien. Den belgiska regeringen har meddelat mig, att konungen fattade sitt beslut mot de ansvariga ministrarnas enhälliga uppfattning. Regeringen har vidare förklarat, att den är besluten att ställa alla de krafter som Belgien ännu kan förfoga över till förfogande åt de allierades sak. Den belgiska regeringen vill framför allt uppsätta en ny armé och

272:5

29 maj 1940

medverka i det franska rustningsarbetet. Frankrike har hundra gånger varit utsatt för invasion, men aldrig blivit slaget till marken. Genom prövningar skall det nya Frankrikes själ danas, denna själ som skall göra landet större än någonsin förr. Vår tro på segern är orubbad. Olyckan har alltid gjort Frankrike större, och landet har aldrig varit enigare än i dag. Vid den nya linje som vår store chef Weygand upprättat i fullt samförstånd med marskalk Pétain, vid Somme och vid Aisne, skola vi hålla stånd, och emedan vi komma att lyckas härmed skola vi segra".

(TT fr Paris)

Churchill om belgiska kapitulationen.

Premiärminister Churchill höll 28/5 ett tal i brittiska underhuset och yttrade därvid bl.a.: "Underhuset torde känna till att den belgiske konungen i går sände en befullmäktigad representant till det tyska överbefälet och begärde vapenstillestånd på den belgiska fronten. De brittiska och franska regeringarna gåvo omedelbart sina generaler order att ta avstånd från detta förhandlingssätt och fortsätta de operationer de höllo på med. Jag ämnar icke föreslå huset, att vi i denna stund skola döma den belgiske konungens handlingssätt i hans egenskap av överbefälhavare över den belgiska armén. Denna armé har kämpat mycket tappert och har både själv lidit stora förluster och tillfogat fienden dylika. Den belgiska regeringen har tagit avstånd från konungen beslut.

(forts)

272:6

29 maj 1940

Den har förklarat sig vara den enda lagliga regeringen i Belgien och har formellt tillkännagivit sin avsikt att fortsätta kriget tillsammans med de allierade, som kommo till Belgiens hjälp vid landets enträgna vädjan härom. Vilka än våra känslor må vara till händelserna, så långt de äro kända av oss måste vi komma ihåg att känslan av broderskap mellan de många folk som råkat i angriparens våld och dem som fortfarande stå mot honom kommer att få sin betydelse i en bättre tid än den som vi nu genomleva. Ingenting som kan inträffa i denna strid kan på något sätt befria oss från plikten att försvara världens sak, vilken vi åtagit oss".

(DN fr London)

Duff Cooper om belgiska kapitulationen.

Brittiska informationsministern Duff Cooper höll 28/5 ett nytt radiotal, vari han bl.a. yttrade: "Den belgiska armén är ur stånd att fortsätta striden längre. Den kämpade tappert. Den led mycket stora förluster och vek tillbaka blott inför en förkrossande övermakt. Tiden är icke lämplig för kritik eller anklagelser. Stunden är alltför allvarlig, och vi ha så mycket annat att tänka på. Tyskland har nu lyckats driva in en kil mellan arméerna i norr och arméerna i söder. Fienden har lyckats tränga sig igenom de allierades linjer och har nått havet, men de allierades arméer ha icke lidit nederlag, och var vi mött fienden, till lands, till sjöss eller i luften, ha vi visat vår överlägsenhet. Det kommer

272:7

29 maj 1940

att bli nödvändigt, att vi göra vårt yttersta för att dra tillbaka vår armé från de ställningar den för närvarande håller".
(TT fr Reuter)

Förhandlingar Storbritannien-Italien.

Vid brittiska underhusets sammanträde 28/5 förklarade understatssekreterare Butler: "Jag begagnar med glädje tillfället att säga något om de förhandlingar som inletts mellan brittiska och italienska regeringarna rörande kontrabandskontrollen. Sir Wilfrid Greene anlände till Rom 22/5 med uppdrag att dryfta denna fråga med italienska regeringen. Sir Wilfrid har nu återkommit till London med förslag från de italienska myndigheterna. Dessa förslag betraktas som en tillfredsställande grundval för en överenskommelse. De brittiska och italienska delegaterna äro nu sysselsatta med att utarbeta detaljerna i Rom."
(TT fr London)

Brittiska kustbevakningen.

Brittiska amiralitetet har utsänt följande order: "Ledningen och kontrollen av kustbevakningstjänsten har från 28/5 överförts från ministeriet för handelsflottan till amiralitetet". (TT fr Reuter)

272:8

29 maj 1940

Fartygsförluster. Brittiska amiralitetet meddelar, att förlusterna i handelstonnage under den vecka som slutade 19/5 utgjordes av 1 brittiskt fartyg på 629 ton, 3 allierade på 29.552 ton samt 4 neutrala på 16.120 ton, sammanlagt 8 fartyg på 46.301 ton. Totalförlusterna för den tyska handelsflottan uppgå till omkring 830.000 ton. (TT fr Reuter)

x

273:1

30 maj 1940

<u>Norska flyktingarna</u>.

Det meddelades 29/5, att hemsändningen av norska flyktingar från Sverige anses som misslyckad i Oslo. Till Norge återvände endast 438 flyktingar från Sverige, och enligt vad man vet i Oslo hade 2.500 flytt över gränsen. (DN fr Oslo)

<u>Handeln Norge-Tyskland</u>.

Det meddelas 29/5 från Oslo, att handelsutbytet mellan Norge och Tyskland, som blivit en tvingande nödvändighet för det norska näringslivet, nu kommit i gång. Hela Sörlandets träproduktion har köpts av tyskarna för 3 milj. norska kr. Röros kopparverks hela framtida tillverkning har likaledes köpts av Tyskland efter förhandlingar med en tysk delegation. Tyskland har samtidigt tillhandahållit koks och kol till verket, liksom till andra industrier. Flera norska varv ha fått stora fartygsbeställningar från Tyskland, varjämte de få företa omfattande reparationsarbeten på skadade tyska fartyg. (DN fr Oslo)

<u>Narvik intaget</u>.

Brittiska amiralitetet och krigsministeriet ha 29/5 utsänt en gemensam kommuniké av följande innehåll: "Rapport ingick 29/5 om att Narvik 28/5 intogs av de allierade styrkorna, samt att Fagernes och Forsneset även äro i vår hand". (TT fr Reuter)

273:2

30 maj 1940

Rikskommissarien installerad i Holland.

I Haag överlämnades 29/5 av militärbefälhavaren för Nederländerna och Belgien, general von Falkenhausen, den militära myndigheten till flyggeneral Christiansen och den verkställande myndigheten åt rikskommissarien för de besatta områdena, riksminister Seyss-Inquart. Riksminister Seyss-Inquart yttrade bl.a.: "Även om soldater ur vår krigsmakt nu vila i Nederländernas jord, hysa vi ingen fiendskap i våra hjärtan. De holländska soldaterna stredo tappert, och civilbefolkningen intog en korrekt hållning mot de stridande trupperna. Det finns intet som kan hindra oss från att bemöta varandra med aktning". I fortsättningen förklarade Seyss-Inquart, att tyskarna icke kommit för att beröva landet dess frihet eller påtvinga det den tyska politiska åskådningen. Han redogjorde vidare för sina uppgifter och underströk bl.a., att den hittillsvarande nederländska lagstiftningen i görligaste mån skall äga bestånd och nederländska ämbetsmän utöva förvaltningen, förutsatt att den nederländska befolkningen och myndigheterna inta en förstående hållning. Till slut förklarade Seyss-Inquart, att allt skall göras för att icke levnadsförhållandena i Nederländerna skola bli sämre, än vad världsläget över huvud taget förorsakar. Han förklarade, att hans första åtgärd komme att bli att upprätta en återuppbyggnadsfond, till vilken alla summor skola inbetalas, vilka kunna sparas i budgeten, sedan de nödvändiga utgifterna bestritts. (TT fr DNB)

273:3

30 maj 1940

Tyska krigsmaktens överkommando meddelade 29/5:

Tyska framgångar. Genom en snabb framstöt i norra Flandern har Brygge passerats, Ostende tagits och Dixmuiden uppnåtts. Lille har nåtts under anfall från öster och väster, och staden har tagits. Under framryckning från väster har Armentières besatts. Under det fortsatta angreppet för att förinta den engelska armén ha våra trupper stormat Ypern och Kemmel.

(TT fr DNB)

Allierad reträtt. I den franska krigskommunikén 29/5 heter det: Sedan den allierade armé som under konung Leopolds direkta befäl försvarade ställningarna vid Schelde och vid kusten nordost om Ostende fick order av sin konung att upphöra med elden, varigenom vägen till Ypern, Furnes och Dunkerque öppnades för fienden, måste våra trupper under befäl av generalerna Blancard och Prioux och i intimt samarbete med den brittiska armén under general Gort möta denna ökade fara. Med ådagaläggande av okuvlig beslutsamhet försöka de under dessa allvarliga förhållanden att under de häftigaste strider manövrera mot kusten. Den franska flottan ger dem därvid ett mäktigt stöd i försvaret av hamnarna och kommunikationslederna. Under amiral Abrials ledning upprätthålles med ett mycket stort antal fartyg försörjningen av det befästa lägret Dunkerque.

(TT fr Havas)

273:4

30 maj 1940

Förbindelsen Storbritannien-Sovjet.

Officiellt meddelas i Moskva: "Som svar på brittiska regeringens förslag att sända Cripps till Moskva i egenskap av brittiska regeringens speciella eller extraordinära sändebud uppdrog utrikeskommissarie Molotov åt Majskij att underrätta brittiska regeringen om att Sovjetunionens regering ej kunde godkänna Cripps eller någon annan person som speciellt eller extraordinärt sändebud. Om brittiska regeringen önskade inleda kommersiella förhandlingar och icke inskränka sig till konversationer om en vändning som ej existerar i relationerna mellan England och Sovjetunionen, kunde den göra det genom förmedling av sin ambassadör i Moskva, Seeds, eller någon annan person som utnämndes till ambassadörposten i Moskva i händelse Seeds bleve remplacerad". (TT fr Tass)

Ryska beskyllningar mot Litauen.

I ett officiellt meddelande i Moskva 29/5 heter det: "På senaste tiden ha talrika fall inträffat, då militärpersoner, tillhörande de sovjetryska garnisoner, vilka i enlighet med den rysk-litauiska biståndspakten befinna sig på Litauens territorium, försvunnit. De till det sovjetryska utrikeskommissariatet ingångna uppgifterna bevisa, att dessa "fall av försvinnande" organiserats av några personer, som åtnjuta skydd av litauiska regeringsorgan. 25/5 tillställde utrikeskommissarie Molotov genom den litauiske ministern i Moskva den litauiska regeringen en för-

273:5

30 maj 1940

klaring, vari det heter, att Sovjetregeringen betraktar ett sådant uppträdande av litauiska organ som provokatoriskt mot Sovjetunionen, och att det kan få svåra följder. Sovjetregeringen krävde av den litauiska regeringen omedelbara åtgärder till förhindrande av dessa provokatòriska aktioner samt inledandet av efterforskningar efter de försvunna sovjetryska militärpersonerna. Sovjetregeringen gav härvid uttryck åt förhoppningen att den litauiska regeringen skulle tillmötesgå de sovjetryska förslagen och icke tvinga sovjetregeringen till andra åtgärder". (TT fr DNB)

<u>Rumänska oljan</u>. I Bukarest meddelas: Den rumänska regeringen har vidtagit nya exeptionella åtgärder för det ekonomiska försvaret. Genom en förordning 29/5 av försvarsministeriet förbjudas alla utlänningar att uppehålla sig i oljeområdena och i hamnarna Giurgiu och Constantza. (TT fr Reuter)

<u>Portugals ställning</u>. Portugals premiärminister, d:r Antonio de Oliveira Salazar, höll 28/5 ett anförande, varvid han upprepade en tidigare avgiven förklaring om att Portugal är fast beslutet att fasthålla vid den strikta neutraliteten. "Portugals vänskapliga förhållande till andra makter har hjälpt oss att hålla kriget borta från vårt land. Jag är av den uppfattningen att det enda sättet att åter kunna upprätta en stabil fred är, att det i Europa upprättas krigsfria zoner". (UP Lissabon)

273:6

30 maj 1940

<u>USA:s flygplansleveranser.</u> Utrikesminister Hull har 29/5 resolverat, att amerikanska medborgare få flyga i maskiner tillhörande krigförande makt över de kanadensiska provinserna New Brunswick och Nova Scotia samt Prince Edwardön. Härigenom påskyndas de amerikanska flygplansleveranserna till de allierade. Detta har hittills varit förbjudet i neutralitetslagen. (TT fr Reuter)

<u>Vapen till Sydamerika</u>. USA:s senat har 29/5 enhälligt godkänt förslaget om försäljning av materiel från statens arsenaler till de sydamerikanska republikerna. Representanthuset har tidigare fattat samma beslut, och presidenten väntas omedelbart underteckna det. Härigenom underlättas de sydamerikanska staternas upprustning. (TT fr Washington)

<u>Spaak om belgiska kapitulationen.</u> Belgiska utrikesministern Spaak meddelade vid en intervju i Paris 29/5 bl.a.: "Kung Leopold fattade sitt beslut om kapitulationen kl. 5 på morgonen 25/5. Konungen hade vid denna tidpunkt sitt residens på slottet Vynondal i närheten av Thourout i Belgien, dit han kallat det belgiska "inre kabinettet" till ett möte. Förutom kung Leopold voro följande ministrar närvarande: konseljpresident Pierlot, utrikesminister Spaak, försvarsminister Denis och inrikesminister van der Poorten. Dessa ministrar förklarade enstämmigt, att de absolut icke ville godkänna konungens

273:7

30 maj 1940

beslut utan önskade fortsätta kampen. Under samtalet förklarade konungen, att den belgiska armén lidit stora förluster under det fruktansvärda angreppet. Han betonade, att det var hans fasta beslut att göra ett slut på kriget. Vi sökte förgäves övertala kung Leopold att lämna Belgien och bege sig till England eller Frankrike, varefter den belgiska generalstaben skulle överta befälet över armén. Konungen motsatte sig uttryckligt detta förslag och förklarade, att han under inga omständigheter ville lämna Belgien. Han uppmanade oss i stället att tillsammans med honom avvakta de tyska truppernas ankomst. Vi förklarade, att vi icke kunde gå med härpå och uppmanade honom ännu en gång att lämna landet. Våra bemödanden gåvo emellertid intet resultat. Kort därefter begåvo vi oss till Dunkerque, där vi under ett våldsamt tyskt bombardemang gingo ombord på ett fartyg. Vid denna tidpunkt hade vi just mottagit meddelande från fronten om att den tyska framstöten definitivt hejdats, vilket ytterligare styrkte oss i vårt beslut om att icke gå med på en kapitulation. Regeringen kan icke tvinga konungen att abdikera, men å andra sidan kan kung Leopold icke driva igenom kabinettets demission med förbigående av det belgiska parlamentet. Den belgiska författningen, som på sin tid antogs i syfte att reducera konungens prerogativa befogenheter, går ut på att ett kungligt dekret endast äger giltighet, när det är undertecknat

273:8

30 maj 1940

av minst en minister. Emellertid är ingen minister i det belgiska kabinettet villig att underteckna konungens beslut om kapitulation. Den lagliga belgiska regeringen anser därför, att konungens beslut strider mot författningen, så mycket mera som konungen även i egenskap av överbefälhavare för den belgiska armén måste ha ministerrådets sanktion för att fatta ett sådan beslut. Det är icke möjligt att just nu avsätta kung Leopold och införa republikanskt styrelsesätt i Belgien. Regeringen kommer icke heller att företa någon ändring i kung Leopolds barns ställning. Kabinettet, som anser sig vara den lagliga representationen för de belgiska intressena, kommer att slå sig ned i Poitiers. Vi äro beslutna att fortsätta kampen utan kung Leopolds medverkan. Författningsenligt kan kung Leopold icke sluta fred med Tyskland, och han kan icke heller avstå delar av vårt land, ty minst en minister måste underteckna också en sådan överenskommelse". (UP fr Paris)

x

274:1

31 maj 1940

<u>Frigivningen av fångna norrmän</u>.

Från Oslo meddelades 30/5, att tyskarna stoppat frigivandet av norska krigsfångar, vilket pågått en tid och lett till att cirka 12.000 norrmän återfått sin frihet. Åtskilliga tusental norrmän kvarhållas fortfarande i fångenskap, men då de äro att anse som yrkessoldater, skola de icke friges nu. Dessa kvarvarande fångar ha av de tyska myndigheterna placerats i återuppbyggnadsarbetet för att få detta så snabbt genomfört som möjligt.
(DN fr Oslo)

<u>Tysk protest om krigsfångar</u>.

Riksutrikesminister von Ribbentrop har genom förmedling av svenska regeringen 30/5 tillställt franska regeringen följande meddelande:
"På senaste tiden ha till riksregeringen ingått allt fler meddelanden om att medlemmar av tyska luftstridskrafter och fallskärmstrupper vilka råkat i fransk fångenskap utsättas för en behandling som står i en krass motsättningen både till folkrättsreglerna, gällande fördragsbestämmelser och de mest elementära humanitära lagarna. Av rapporten framgår, att talrika tillfångatagna tyska flygare trots svåra sår fördes långa sträckor till förhör utan att man låtit dem komma under någon som helst läkarvård. Det rör sig i fråga om denna behandling av sårade tyska soldater icke om enstaka fall, vilka skulle kunna bero på egenmäktighet och grymhet hos franska tjänstemän av lägre grad. I överensstämmelse härmed

27:2

31 maj 1940

bevisar också en hemlig order från generalstaben för 9:e armén, av 13/4 1940, vilken fallit i de tyska truppernas händer, att en skoningslös behandling av tillfångatagna sårade soldater ur tyska flygvapnet och fallskärmstrupperna helt svarade mot inställningen hos ansvariga högre befälsorgan i franska armén och av dem anbefallts åt de franska trupperna. Av denna hemliga order framgår, att sådana sårade tyska soldater principiellt icke skulle få komma i åtnjutande av någon läkarvård, utan att först och främst alla möjligheter att avpressa dem militära upplysningar skulle utnyttjas. Flera andra meddelanden som befinna sig i riksregeringens ägo visa på liknande sätt med vilken grymhet och brutalitet tyska flygare och fallskärmsjägare behandlas av de franska trupperna sedan de tagits, till fånga. Tyska krigsmaktens överkommando är icke villig att stillatigande finna sig i dessa fakta och även för framtiden fortsätta sin hittills utövade storsinta behandling av i tysk fångenskap råkade franska flygare, trots fransmännens motsatta uppträdande. Riksregeringen underrättar därför franska regeringen om att den hädanefter kommer att behandla medlemmar av franska flygvapnet vilka fallit i tyskarnas händer precis efter fransk förebild och att den för varje fall som blir bekant då beskjutning företagits mot en i luftnöd varande och med fallskärm uthoppad tysk flygare och för varje fall av mord på tyska flygare kommer att

274:3

31 maj 1940

utkräva den hårdaste vedergällning såsom redan offentligen kungjorts av överbefälhavaren för det tyska flygvapnet". (TT fr DNB)

Reträtt mot Dunkerque.

Om läget på västfronten meddelades 30/5 i Paris: Det är ungefär 40 tyska divisioner - d.v.s. över en halv milj. men - och så gott som samtliga tyska pansardivisioner som satts in i Flandernslaget mot den allierade armén. Den allierade armén söker kompensera sin numeriska underlägsenhet genom att förkorta sin front. Den är f.n. stadd i full rörelse på båda sidor om en axel från trakten av Lille mot Dunkerque. Dunkerques hamn, som hålles säkert av de allierade och stödjes av elden från stora flottenheter, utgör mynningen av ett slags korridor längs vilken den allierade armén strider med riktning mot sydväst och nordöst på en gång. (TT fr Havas)

Fransk general tillfångatagen.

Från Berlin meddelades:30/5 tillfångatogs vid Steenvoorde öster om Cassel överbefälhavaren för första franska armén general Prioux tillsammans med talrika andra högre franska officerare. (TT fr DNB)

274:4

31 maj 1940

<u>Tyska flyg-angrepp.</u> 29/5 angrepo starka förband ur två flygkårer i Dunkerques och Ostendes hamnar samt i farvattnen därutanför brittiska krigs- och transportfartyg, vilka skulle transportera hem resterna av den brittiska expeditionskåren. 3 krigsfartyg och 16 trupptransportfartyg sänktes. 31 andra fartyg skadades svårt, varvid de dels gjordes manöverodugliga och dels sattes i brand. Slussarna i Dunkerques hamn ha fullständigt förstörts. (TT fr DNB)

<u>Brittiska jagar-förluster.</u> Officiellt meddelades 30/5 i London, att jagarna "Grafton", "Grenade" och "Wakeful" samt en del mindre hjälpfartyg gått förlorade. (TT fr Reuter)

<u>Franska inkal-lelser.</u> Enligt ett av franska försvarsministern utfärdat dekret inkallas de värnpliktiga av den yngsta årsklassen, omfattande dem som äro födda mellan 1/10 1919 och 31/3 1920 till den 8 och 9 juni. (TT fr Paris)

<u>Svar från Litauen till Sovjet.</u> Officiellt meddelas i Kaunas: Den litauiska regeringen har 30/5 lämnat följande svar på den sovjetryska protesten med anledning av att sovjetryska soldater ha försvunnit i Litauen: "Den litauiska regering har redan lämnat upplysningar om de av den sovjetryska regeringen framlagda be-

274:5

31 maj 1940

skyllningarna och är beredd att göra ytterligare tillägg därtill. För att gå till botten med saken och uppspåra de skyldiga har den litauiska regering tillsatt en särskild kommission. Den litauiska regeringen hoppas, att den sovjetryska regeringen å sin sida skall medverka till att de skyldiga upptäckas. De skyldiga skola bestraffas med största stränghet av den litauiska regeringen."

(TT fr DNB)

x